INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ 1219

28. KOLOVOZA 2026. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Kraj kolovoza

U znaku likovnih kolonija

SADRŽAJ

7

Znanstveni skup *Hrvatsko-srpski odnosi* u Golubiću

Dijalog i pomirenje odgovor na sve oštriju nacionalističku retoriku

10

Suša znatno umanjila prinose kukuruza za silažu

Manje silažne mase, malo zrna i neizvjesna kvaliteta

12

Prof. dr. sc. Bela Stantić, stručnjak za umjetnu inteligenciju

»Nostradamus XXI. stoljeća« iz Subotice

26

Suradnja Požeško-slavonske županije i Hrvatske čitaonice

Baština u novom ruhu – od salaša do 3D modela

30

Umjetnička kolonija *Stipan Šabić 2026.*

Prostor susreta i umjetničke slobode

32

Likovna kolonija *Bunarić 2026.*

Umjetnost koja već tri desetljeća spaja ljude

OSNIVAČ:
Hrvatsko nacionalno vijeće
IZDAVAČ:
Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica
UPRAVNI ODBOR:
vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Nevenka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić, Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja
RAVNATELJICA:
Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:
Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)
REDAKCIJA:
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorica dopisne službe)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
FINANCIJE I RAČUNOVODSTVO:
Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
TELEFON: +381 24/55-33-55;
+381 24/55-15-78;
+381 24/53-51-55
TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230
E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs
WEB: www.hrvatskarijec.rs
TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila Agencije za privredne registre Republike Srbije pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

U krug

»Odnosi Srbije i Hrvatske najlošiji su od rata do danas.« Konstatirao je to **Janko Veselinović**, jedan od pokretača znanstvenih skupova o hrvatsko-srpskim odnosima, koji se u Golubiću, kraj Obrovca, održavaju skoro dva desetljeća. Nažalost, skup u Golubići nije susret političara čije odluke i poruke definiraju odnos dvije države već susret povjesničara, istraživača i predstavnika manjina, kojima je cilj povezati one koji zagovaraju pomirenje i normalizaciju odnosa.

S onima koji donose političke odluke to već ide (sve) teže. Potpiriju tu i mediji malo vatru, a tlo je zapaljivo.

I umjesto traženja onoga što povezuje, ponovno se prebrojavaju žrtve, otvaraju stare rane i traži odgovornost cijelih naroda za postupke pojedinaca i politika iz prošlosti. Takav govor možda donosi kratkoročni politički učinak, ali dugoročno ostavlja posljedice upravo onima koji s tim sukobima nemaju ništa osim činjenice da pripadaju određenoj nacionalnoj zajednici.

Za hrvatsku zajednicu u Srbiji to nije apstraktno pitanje. Svako novo zaoštravanje odnosa Zagreba i Beograda i još više svaki javni izljev bijesa i mržnje neminovno utječe i na položaj Hrvata u Srbiji.

I da se vratim na Golubić. Nije on donio nikakve velike političke deklaracije, nije imao ni neki veliki odjek u javnosti, ali pokazao je da se razgovor može nastaviti i onda kada ga je najteže voditi. Jer pomirenje nije zaborav. Ono ne znači odustajanje od vlastitih žrtava ili povijesnog sjećanja.

Znači odbijanje da se tim sjećanjem upravlja mržnjom.

I samo još jedna rečenica za kraj: Srbija nema veleposlanika u Hrvatskoj.

Z. V.

Obnova Deliblatske pješčare trajat će godinama, a ponegdje i desetljećima

Nakon velikog požara u Deliblatskoj pješčari slijedi dugotrajan i složen proces sanacije, a stručnjaci upozoravaju kako se obnovi ne smije pristupiti prije nego što budu ugašena sva žarišta, uklonjena oštećena stabla i detaljno procijenjeno stanje tla i vegetacije. Dok ministrica zaštite okoliša Srbije **Sara Pavkov** procjenjuje kako će oporavak trajati najmanje pet do deset godina, dekan Šumarskog fakulteta u Beogradu **Branko Stajić** navodi kako će za obnovu pojedinih dijelova šumskog ekosustava biti potrebna i desetljeća.

Prema podacima koje je prenio *Insajder*, vatrom je zahvaćeno 3.960 hektara, od čega oko 3.100 hektara pod šumom. Pavkov je naglasila kako na ovom području neće biti prenamjene zemljišta. Nakon što Ministarstvo unutarnjih poslova službeno potvrdi da je požar ugašen, bit će formirana radna skupina, a prvi posao upravljača rezervata, poduzeća *Vojvodinašume*, bit će snimanje i pregled cijeloga terena dronovima kako bi se utvrdilo što je stradalo i u kojoj mjeri.

Obnova, međutim, neće moći početi odmah. Stajić upozorava kako se pojedina žarišta mogu ponovno aktivirati, dok poluspaljena i osušena stabla predstavljaju opasnost za preostale zdrave dijelove šume. Takva stabla mogu pogodovati i širenju potkornjaka, kukaca koji napadaju oslabljeno drveće. Zbog toga će prije sanacije biti potrebno ukloniti zaostali gorivi materijal, mapirati štetu te pričekati da se zemljište stabilizira, a pijesak ohladi. Prerano pošumljavanje, ocjenjuje, moglo bi biti kontraproduktivno.

Brzina oporavka ovisit će o vrsti uništene vegetacije. Travnate i prizemne biljne zajednice mogle bi se obnoviti razmjerno brzo, dijelom prirodnim putem, dok će na potpuno uništenim površinama biti potrebna sjetva i sadnja. Prema Stajićevoj procjeni, mlada bagremova šuma mogla bi se formirati za pet do deset godina, a borovim šumama trebalo bi između deset i dvadeset godina. Za povratak cijeloga ekosustava u stanje prije požara bit će potrebno znatno više vremena, prenosi N1.

Jedan od najvećih izazova bit će izbor vrsta koje mogu opstati u sve ekstremnijim klimatskim uvjetima. Na Šumarskom fakultetu već se razmatra koje bi vrste mogle biti pogodne za pošumljavanje do kraja stoljeća jer dio drveća koje se danas koristi možda neće moći podnijeti buduće temperature i suše. Bor je osobito osjetljiv na požare, ali istodobno može rasti na vrlo siromašnim i teškim staništima, zbog čega će svaka odluka zahtijevati pažljivu stručnu procjenu.

Pavkov je istaknula kako u požaru nije bilo ljudskih žrtava te da, prema dosadašnjim podacima, nijedna životinjska vrsta nije ugrožena. Deliblatska pješčara iznimno je važna za biološku raznolikost Srbije zbog autohtonih travnatih staništa i šumskih ekosustava čije je plansko podizanje počelo još 1818. godine. Upravo zato stručnjaci upozoravaju kako sanacija mora biti postupna, zasnovana na stanju svake pojedine površine i praćena jačanjem sustava ranog otkrivanja i prevencije požara.

Priredio: I. U.

FOTO: Beta / PREDSEDNIŠTVO REPUBLIKE SRBIJE / Dimitrije Goll

Polemika Jandrokovića i Vučića

Predsjednik Hrvatskog sabora **Gordan Jandroković** izjavio je da Hrvatska mora jasno govoriti o sigurnosnoj situaciji u svom susjedstvu i upozoravati zapadne saveznike na moguće rizike, tvrdeći da se Srbija naoružava ne samo obrambenim, već i ofenzivnim oružjem. Jandroković je to rekao u utorak na konferenciji hrvatskih veleposlanika, konzula i vojnih izaslanika u Zagrebu, na kojoj je sudjelovala i europska povjerenica za proširenje **Marta Kos**, prenosi HRT.

»I to treba reći našim zapadnim saveznicima. Ne bježati od toga«, rekao je Jandroković, a prenosi *Vreme.*

Ocijenio je da Hrvatska mora objašnjavati situaciju u regiji svojim partnerima na Zapadu, navodeći da nove političke generacije u pojedinim europskim zemljama često nemaju dovoljno znanja o prostoru bivše Jugoslavije te se ne sjećaju politike **Slobodana Miloševića** i raspada nekadašnje države.

Govoreći o proširenju Europske unije, Jandroković je rekao da je u interesu Hrvatske da zemlje jugoistočnog susjedstva napreduju prema članstvu u EU-u, ali u skladu s vlastitim rezultatima i ispunjavanjem uvjeta.

Jandroković je ocijenio i da Europa mora ojačati svoje sigurnosne sposobnosti i europski stup NATO-a, imajući u vidu promjene u međunarodnim odnosima. Prema njegovim riječima, Hrvatska će nastaviti zagovarati multilateralizam, međunarodno pravo i postojeći međunarodni poredak, ali istodobno mora biti svjesna promjena i na njih pronaći odgovore.

»Europa je desetljećima živjela s osjećajem da iza nje uvijek stoje Sjedinjene Američke Države, zbog čega su Europa i pojedine zemlje zaboravile na vlastitu sigurnost«, rekao je Jandroković.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** ironično je odgovorio predsjedniku Hrvatskog sabora Jandrokovića tijekom posjeta Kruševcu.

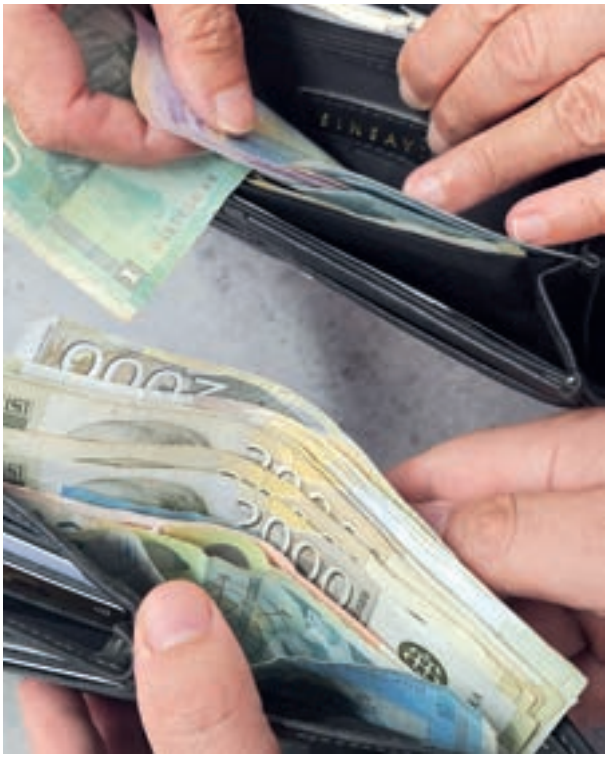
»Živ nisam i ne znam kako ću noćas zaspati«, odgovorio je Vučić na novinarsko pitanje o najavama iz Zagreba.

Potom je nastavio s kritikama na račun Hrvatske.

»Umislili ljudi da žive u nekom prošlom vremenu, ali prošlo je to vrijeme da s nekim ambasadorom na tenku protjeruju ljude«, izjavio je srbijanski predsjednik. Vučić je poručio hrvatskim političarima da bi im, kako tvrdi, bilo najbolje pratiti upravo njega. Ustvrdio je da bi tako mogli vidjeti kako se vodi politika, ali i razumjeti zbog čega Srbija, prema njegovim riječima, smanjuje razliku koja je godinama postojala u korist Hrvatske. Dodao je i kako mu kritike koje dolaze iz Hrvatske predstavljaju dodatni motiv te mu daju energiju i entuzijazam za nastavak rada.

Z. V.

Najviše zaposlenih zarađuje manje od 94.000 dinara

Prosječna plaća u lipnju ove godine iznosila je 120.401 dinar, objavio je Republički zavod za statistiku (RZS). To se odnosi na neto plaću, bez poreza i doprinosa. Prosječna bruto plaća iznosila je 166.123 dinara. Prosječna plaća u lipnju poduzetnika i zaposlenih kod njih bila je nešto iznad 64.528 dinara, dok je u istom razdoblju prosjek javnog sektora bio nešto iznad 124.000 dinara.

Medijalna neto plaća za lipanj 2026. godine iznosila je 94.281 dinar, što znači da je 50 posto zaposlenih ostvarilo plaću do navedenog iznosa.

Rast bruto plaća u razdoblju od siječnja do lipnja 2026. godine, u odnosu na isto razdoblje prošle godine, iznosio je 11,3 posto nominalno, odnosno 8,2 posto realno, dok je prosječna neto plaća veća za 11,5 posto nominalno, odnosno za 8,4 posto realno.

U usporedbi s istim mjesecom prethodne godine, prosječna bruto plaća za lipanj 2026. godine nominalno je veća za 12,3 posto, a realno za 9,3 posto, dok je prosječna neto plaća nominalno veća za 12,4 posto, odnosno realno za 9,4 posto.

Z. V.

Goran Kaurić osudio objave Saše Borojevića

Prijetnje hrvatskim udrugama u Srijemu

Član Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Goran Kaurić** osudio je objave poznatog spskog komentatora **Saše Borojevića** o dvjema hrvatskim kulturnim udrugama u Srijemu, navodeći da su nakon njih uslijedile prijetnje rušenjem, paljenjem i vandaliziranjem prostora Hrvatskoga kulturno-prosvjetnog društva *Stjepan Radić* u Novom Slankamenu.

Kaurić, koji je od 2021. do 2025. godine bio zamjenik predsjednika DSHV-a, pozvao je nadležna tijela da zaštite članove i vodstva tih udruga. Kako navodi u svom priopćenju, Borojević je 19. kolovoza na svojem Facebook profilu, treći put u posljednjih 13 mjeseci, negativno označavao HKPD *Stjepan Radić* iz Novog Slankamena i Hrvatsko kulturno-umjetničko i prosvjetno društvo *Tomislav* iz Golubinaca.

Pritom je, kako tvrdi, aludirao na njihov hrvatski predznak, nazive i ambleme. Prema Kauićevim navodima, Borojevićeve objave, koje prati više desetaka tisuća ljudi, gotovo su odmah izazvale niz negativnih reakcija i prijetnji usmjerenih prema dvjema udrugama.

»Njegova retorika, iz koje kulja dim mržnje, pred velikim brojem (više desetaka tisuća) pratitelja dovela je do salve prijetnji rušenjem središta udruge *Stjepan Radić*, inače najstarije kulturne udruge u nas, paljenjem, vandalizmom i ‘kreativnim’ pozivima da se isto ostvari«, naveo je Kaurić.

On je pozvao mjerodavna tijela da zaštite predstavnike udruga od realizacije javno izrečenih prijetnji.

Z. V.

SVM neće podržati studentsku listu, iz LSV-a stigao oštar odgovor

Predsjednik Saveza vojvođanskih Mađara (SVM) **Bálint Pásztor** izjavio je kako ta stranka neće podržati studentsku listu na predstojećim izborima, odgovarajući na pozive mađarskih oporbenih stranaka i pokreta da promijeni dosadašnji politički smjer, prenosi portal 021.rs.

Pásztor je poručio kako SVM nije zajednica »političkih prostitutki« te odlazak na drugu stranu usred političke borbe usporedio s igračima koji bi tijekom utakmice skinuli svoj dres i odjenuli protivnički. Prema njegovim riječima, samostalan politički nastup ne znači da stranka ne treba imati partnere u Srbiji i Mađarskoj, ali ona prvenstveno mora uživati potporu vlastite zajednice i sama određivati svoje političke ciljeve.

Na njegovu izjavu reagirao je glasnogovornik Lige socijaldemokrata Vojvodine – Vojvođani **Aleksandar Marton**, optuživši SVM da je godinama trgovao interesima mađarske zajednice radi financijske koristi, položaja i političke potpore iz Beograda i Budimpešte. Marton je pritom Pásztoru uputio niz oštrih pitanja o odnosu stranke prema zajednici koju predstavlja.

Kako podsjeća portal 021.rs, suradnja SVM-a i Srpske napredne stranke traje dulje od desetljeća, a dodatno je učvršćena koalicijskim sporazumom koji su krajem 2022. godine potpisali **Aleksandar Vučić** i tadašnji predsjednik SVM-a **István Pásztor**. Na temelju toga dogovora SVM-u je pripalo osam mjesta državnih tajnika. Portal navodi i kako je SVM tijekom godina suradnje sa SNS-om odustao od ranije isticanog zahtjeva za funkcionalnom autonomijom Vojvodine. Nakon smrti Istvána Pásztora 2023. godine vodstvo stranke preuzeo je njegov sin Bálint, nastavivši suradnju sa SNS-om te oslanjanje na vlasti u Beogradu i Budimpešti.

Priredio: I. U.

U Golubiću održan 19. Međunardni znanstveni skup *Hrvatsko-srpski odnosi*

Dijalog i pomirenje odgovor na sve oštriju nacionalističku retoriku

U Golubiću kod Obrovca 24. kolovoza održan je 19. međunarodni znanstveni skup *Hrvatsko-srpski odnosi*, posvećen povijesnim i suvremenim odnosima hrvatskoga i srpskoga naroda te pitanjima dijaloga, suradnje i međusobnoga razumijevanja, priopćeno je iz Hrvatskog nacionalnog vijeća u Srbiji.

Skup su organizirali Udruga za povijest, suradnju i pomirenje iz Golubića i Centar za istoriju, demokratiju i pomirenje iz Novoga Sada, uz financijsku potporu Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Republike Hrvatske. U organizaciji je sudjelovao i Institut za istraživanje migracija iz Zagreba.

Kako se navodi u priopćenju HNV-a, u ime hrvatske zajednice u Srbiji sudionicima skupa obratio se upravitelj Zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* iz Petrovaradina i izaslanik predsjednice HNV-a **Goran Kaurić**.

FOTO: HNV

Kaurić je istaknuo važnost kontinuiteta skupa koji već 19 godina predstavlja prostor za razgovor o složenim pitanjima hrvatsko-srpskih odnosa. Posebno je zahvalio prof. dr. sc. **Janku Veselinoviću** i organizatorima na dugogodišnjem radu na izgradnji dijaloga, kao i dugogodišnjem gradonačelniku Obrovca **Anti Županu** na kontinuiranoj potpori i sudjelovanju u radu skupa.

U svojemu je obraćanju Kaurić govorio i o položaju hrvatske nacionalne manjine u Srbiji. Prema navodima iz priopćenja, osvrnuo se na iskustva hrvatske zajednice od početka devedesetih godina do danas te istaknuo kako se njezin položaj u značajnoj mjeri odražava kroz širi politički i društveni kontekst te odnose Zagreba i Beograda.

Posebno je upozorio na, kako je rekao, porast napetosti i pritisaka prema hrvatskoj zajednici od početka aktualnih studentskih prosvjeda u Srbiji. Kako se navodi, Kaurić je istaknuo da su Hrvati u javnom prostoru i na društvenim mrežama sve češće izloženi uvredama, etiketiranju i stigmatizaciji, uključujući i javno označavanje pripadnika hrvatske zajednice kao ustaša.

Kao jedan od zabrinjavajućih primjera izdvojio je slučaj koji je pogodio HKPD *Stjepan Radić* iz Novoga Slankamena, kao i hrvatsku udrugu iz Golubinaca. Prema njegovim riječima, te su udruge bile izložene neistinitim tvrdnjama i manipulacijama koje su na društvenim mrežama potaknule prijeteće i zastrašujuće komentare, uključujući i otvorene pozive na nasilje.

Kaurić je, kako se prenosi u priopćenju, naglasio da poticanje nesnošljivosti prema hrvatskim kulturnim udrugama i pripadnicima hrvatske zajednice ne smije postati prihvatljiva društvena praksa. Ocijenio je kako upravo skupovi poput onoga u Golubiću trebaju biti prostor otvorenoga razgovora, osude govora mržnje, zaštite manjinskih prava te traženja prostora za suradnju i pomirenje.

U sklopu programa predstavljena je i nova knjiga prof. dr. sc. **Darka Gavrilovića** *Svetozar Pribićević i hrvatsko-srpski odnosi na prijelazu stoljeća*. Knjiga se bavi povijesnom osobom **Svetozara Pribićevića** i dinamikom hrvatsko-srpskih odnosa na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće.

Kako piše *Autonomija*, sveučilišni profesor iz Novoga Sada i jedan od pokretača znanstvenih skupova o hrvatsko-srpskim odnosima dr. sc. Janko Veselinović ocijenio je da su danas odnosi između Srbije i Hrvatske najgori nakon ratnih sukoba devedesetih, ali je dodao da ohrabruje činjenica da su odnosi u višenacionalnim sredinama u kojima žive Hrvati i Srbi dobri i da se ne vidi u ozbiljnoj mjeri posljedice sve oštrije nacionalističke retorike.

»Mi smo ovdje i ove godine da kažemo da se ne slažemo s anticivilizacijskom retorikom i da se, učeći od nekih drugih naroda koji su nadišli svoju ratnu prošlost, trebamo okrenuti budućnosti, odnosno suradnji i pomirenju. Ako toga ne bude, bojim se da nam se ne piše dobro na ovim prostorima Balkana. Ako nema ljudi, nema života«, rekao je Veselinović na otvaranju znanstvenog skupa »Hrvatsko-srpski odnosi – istorijska gledišta« u Golubiću.

H. R.

Hrvatska nacionalna vizija predstavljena u Verušiću

Politički iskorak iz područja djelovanja HNV-a

Predstavnici hrvatske zajednice okupili su se u ponedjeljak, 24. kolovoza, u Mjesnoj zajednici Verušić, gdje su imali priliku saznati više o razlozima osnivanja i budućim planovima Hrvatske nacionalne vizije. Pokret je predstavila njegova predsjednica i inicijatorica **Jasna Vojnić**.

Okupljene je pozdravio predsjednik Mjesne zajednice **Martin Gabrić**, koji je povodom predstojećih izbora za nacionalna vijeća nacionalnih manjina istaknuo kako je ovaj susret prilika za upoznavanje s programom Hrvatske nacionalne vizije.

Govoreći o postignućima prethodna dva saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, **Marin Piuković** istaknuo je kako je HNV danas postao središte okupljanja hrvatske zajednice, a ne samo institucija.

»Osam godina biti na čelu nije lako. Sve to sa sobom nosi i neke kritike i nezadovoljstva. Zato smo sada tu da čujemo glas naše zajednice i vidimo što možemo popraviti. Osam godina donijelo je i rezultate. Da nije njih ne bismo sada dijelili poljoprivrednicima dva milijuna eura. Naša zajednica snažna je zbog podrške Hrvatske i zato se važno da to znamo cijeniti«, rekao je Piuković.

Jasna Vojnić naglasila je kako su brojni rezultati ostvareni postupno te da su pogodnosti koje danas uživa hrvatska zajednica rezultat dugogodišnjeg rada i umrežavanja.

»Sada je dobro da ovaj kontinuitet nastavimo. Mislim da su se mnoge stvari dobro namjestile, dobro smo se umrežili. Zbog naše političke situacije svaki posao je tri puta teži, a mnoge poslove uspjeli smo dobro posložiti. Povjerenje i podršku koju je Hrvatska dala nama sada moramo opravdati. Ne možemo čekati, dolaze i parlamentarni izbori. Prelazimo na novu razinu. Sada je vrijeme da nastavimo sve što smo započeli«, rekla je Vojnić.

Govoreći o razlozima političkog organiziranja, Vojnić je naglasila kako politika određuje brojne aspekte svakodnevnog života te da je u interesu cijele hrvatske zajednice imati svoje predstavnike koji će se zalagati za konkretna rješenja.

»Moramo napraviti politički iskorak iz područja djelovanja HNV-a jer se sada bavimo širokim krugom djelovanja. Ljudi nam dolaze s različitim potrebama. Želja nam je specijalizirati se u različitim područjima i tako nastaviti profesionalno djelovati u različitim poljima«, rekla je Vojnić.

Nakon izlaganja uslijedila je rasprava tijekom koje su okupljeni otvorili pitanja potreba hrvatske zajednice, kao i problema koji su u dosadašnjem djelovanju ostali nedovoljno zastupljeni.

A. G.

Hrvatska nacionalna vizija predstavila program mladima u Subotici

Potreban veći angažman mladih u hrvatskoj zajednici

Hrvatska nacionalna vizija predstavila je u utorak, 25. kolovoza, u Subotici svoj program mladima, s ciljem da čuje njihove ideje, pitanja i očekivanja, ali i otvori prostor za njihovo aktivnije uključivanje u život hrvatske zajednice.

Uoči predstojećih izbora za Hrvatsko nacionalno vijeće **Marin Piuković** govorio je o važnosti sudjelovanja mladih na izborima te ostvarivanja biračkog prava.

»Svake četiri godine bira se unutar zajednice tko će voditi zajednicu. Mi kao Hrvati biramo svoje predstavnike. Posebnu pozornost treba posvetiti upisu u Poseban birački popis. Dovoljno je otići u Gradsku kuću, u sobu 215, samo s osobnom iskaznicom«, kazao je Piuković.

Piuković je mladima predstavio i Hrvatsko nacionalno vijeće, način njegova funkcioniranja te područja u kojima djeluje. Osvrnuo se na aktivnosti i projekte koji su posljednjih godina usmjereni prema djeci i mladima.

Među njima su stipendije, ekskurzije, različiti programi za djecu i mlade, potpora Hrvatske, osiguravanje prostora u Beogradu te nagrade u području obrazovanja.

Predstavljajući Hrvatsku nacionalnu viziju kao politički pokret, Piuković je istaknuo potrebu za većim angažmanom mladih u hrvatskoj zajednici.

»Kod vas i vaših prijatelja želimo probuditi želju za aktivizmom i volju za hrvatsku zajednicu. Možda često ne znamo tko je aktivist. Aktivist je i onaj tko nedjeljom čita na misi, i onaj tko ispred *Kola* pomete, ali i vatrogasci iz Đurđina. Prostora za svakoga ima, svi su pozvani. Mislim da je sada pravi trenutak da se uključite«, rekao je.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** naglasila je kako iskustvo koje je zajednica stekla tijekom prethodnih godina treba biti temelj za daljnji razvoj, ali i da bez uključivanja mladih taj razvoj nije moguć.

»Mi možda vodimo institucije, ali vi ste nam i te kako potrebni. Molim vas da se uključite. Morali smo osnovati Viziju jer nam prvo predstoje izbori za nacionalno vijeće«, kazala je Vojnić.

Dodala je kako je HNV apolitična institucija, ali da je za izlazak na izbore potrebna politička platforma koja će okupiti birače i zastupati interese zajednice.

»Jako nam trebate u Vijeću. Vi ćete reći što nam treba za narednih deset godina. Imamo iskustvo i to nije za baciti. Ako ne bismo nastavili, sve bi se povjerenje moralo iz početka graditi«, rekla je Vojnić.

Govoreći o konkretnim rezultatima rada institucija, Vojnić je podsjetila na različite programe i projekte koji su tijekom godina omogućeni pripadnicima hrvatske zajednice – od ljetovanja i prijevoza učenika do obrazovnih programa i drugih oblika potpore.

»Ne naturamo vam to na nos, ali sada, kada se kreira naša politika, vi morate biti tu da kažete u kojem smjeru treba usmjeravati novac. Sada i te kako morate biti odgovorni da vidimo na koji ćemo način sve to kreirati«, poručila je mladima.

Vojnić je naglasila i kako je podrška Hrvatske važna za opstanak i razvoj hrvatske zajednice u Srbiji.

»Hrvatska nas pomaže jer smo Hrvati izvan Hrvatske, ali tek nas u posljednje vrijeme pomaže malo više«, kazala je.

Govoreći o budućnosti hrvatske zajednice, Vojnić je istaknula potrebu za većim povezivanjem i širenjem aktivnosti.

»Jako smo nadišli sami sebe. Moramo čitavu zajednicu graditi. Prije godinu dana dogovorila sam rekreacijski centar na primorju. Ali mi se moramo proširiti jer nas je malo u HNV-u. Dobili smo sve što nam je potrebno u zajednici, ali trebalo bi se proširiti i umrežiti«, rekla je Vojnić.

O svom iskustvu rada u HNV-u, ali i odnosu prema politici, govorila je **Nataša Francuz**. Istaknula je kako je među pripadnicima zajednice prisutna negativna percepcija politike, koju je potrebno mijenjati.

»Žao mi je kada čujem kako razgovaramo među sobom. Mnogi od nas imaju iskrivljenu sliku o politici. Bitno je da shvatimo da politika nije nešto ružno, što mediji plasiraju, nego može biti humana i lijepa«, kazala je Francuz.

Kao primjer navela je situacije u kojima su politički predstavnici pomagali obiteljima i djeci, ali se takve aktivnosti nisu koristile za političku promociju. Dodala je kako su potpore, prijevoz, stipendije i drugi programi rezultat konkretnih dogovora i političkog djelovanja.

»Zato nam političke ličnosti u zajednici služe da nam pomognu, a mi to koristimo. Više nam možda nego ikada trebaju razumijevanje i zajedništvo, a trebate nam i vi, mladi, za naredne četiri godine«, zaključila je Francuz.

M. V. R.

Suša znatno umanjila prinose kukuruza za silažu

Manje silažne mase, malo zrna i neizvjesna kvaliteta

Siliranje kukuruza ove je godine počelo ranije nego uobičajeno jer su proizvođači pokušavali spasiti ono što je preostalo nakon dugotrajnog razdoblja visokih temperatura i nedostatka padalina. Prinosi na pojedinim parcelama pali su na svega 22 do 26 tona po hektaru, nasuprot približno 40 tona u prosječnoj godini, dok će se konačna kvaliteta silaže moći procijeniti tek nakon završetka fermentacije

Proizvođači kukuruza za silažu ove su se godine našli pred teškom odlukom. Biljke su se zbog suše i visokih temperatura počele ubrzano sušiti, dok zrno još nije dostiglo odgovarajuću zrelost. Čekanje bi omogućilo dodatno sazrijevanje zrna, ali bi istodobno stabljika i listovi postali presuhi za pravilno spremanje i fermentaciju silaže. Prema riječima **Zorana Boce** iz Poljoprivredne stručne službe Sombor, skidanje silažnog kukuruza zbog toga je počelo znatno ranije nego u normalnim godinama.

»Proizvođači su pokušavali spasiti barem nešto. Biljke su se već znatno osušile, prvenstveno list i cijeli habitus, dok su zrno i klip, ondje gdje su bili formirani i naliveni, još imali visoku vlagu. Ako bi se pričekalo da zrno još malo sazrije i da mu se vlaga spusti ispod 40 posto, biljna masa postala bi previše suha«, objašnjava Boca.

Između vlažnog zrna i presuhe stabljike

U normalnim uvjetima vrijeme siliranja određuje se prema udjelu suhe tvari u cijeloj biljci i stupnju zrelosti zrna. Stočar **Marko Tikvicki** s Bikova navodi kako bi kukuruz trebalo skidati kada biljka ima oko 35 posto suhe tvari. Kod zrna se prati takozvana mliječna linija, odnosno trenutak kada su približno dvije trećine zrna u voštanoj, a preostala trećina u mliječno-voštanoj fazi.

»Ove godine situacija nije normalna. Kod mene je zrno još bilo u mliječnoj fazi, dok na biljci gotovo više nije bilo lišća jer se sve osušilo. U ovakvim je uvjetima bolje krenuti nešto ranije nego kasnije. Hranjive tvari koje se nisu uspjele premjestiti u zrno još se nalaze u stabljici. Ako se pričeka da se i ona potpuno osuši, više nema dovoljno biljnog soka i takva se masa ne može pravilno ukiseliti«, kaže Tikvicki.

Proizvođači količinu suhe tvari mogu provjeriti i jednostavnom metodom. Potrebno je usitniti reprezentativan uzorak biljne mase, izvagati 100 grama te ga postupno sušiti u mikrovalnoj pećnici. Kada se masa uzorka prestane smanjivati, preostala težina pokazuje udio suhe tvari. Na taj se način može razmjerno pouzdano procijeniti je li stigao odgovarajući trenutak za siliranje.

Tikvicki kaže kako mu je lakše pratiti stanje usjeva jer od izbacivanja metlice svakodnevno sjecka zelenu masu za hranidbu stoke. Proizvođačima koji to ne rade savjetuje da prije početka velikog posla nasjeckaju barem jednu prikolicu i provjere vlažnost. Suvremeni veliki kombajni siliranje završavaju za jedan dan, pa je, za razliku od nekadašnjeg rada jednorednim kombajnima koji je mogao trajati tjednima, danas moguće preciznije pogoditi odgovarajući trenutak.

Konačna kvaliteta ovogodišnje silaže još se teško može procijeniti. Boca objašnjava kako su visoke temperature poremetile nalijevanje zrna i prijenos hranjivih tvari kroz biljku. Prema njegovim riječima, kukuruz pri temperaturama višim od 35 stupnjeva ne može normalno obavljati fotosintezu, što će se odraziti i na količinu i kvalitetu zrna.

Prinos manji za trećinu

Osim problema s kvalitetom, ovogodišnju proizvodnju obilježili su i niski prinosi. Prema mjerenjima PSS-a Sombor na oglednom polju i informacijama dobivenim od proizvođača, u prosječnoj se godini može očekivati blizu 40 tona silažne mase po hektaru. Ove su godine na pojedinim parcelama ostvarena svega 22, 23 ili najviše oko 25 tona.

»Prinos silažne mase znatno je podbacio, a da ne govorimo o zrnu kukuruza i berbi koja tek slijedi. Zbog poremećenog nalijevanja zrna teško je očekivati njegovu dobru kvalitetu, pa je ukupan dojam o ovogodišnjoj proizvodnji vrlo loš«, kaže Boca.

Slična je situacija i na području Bikova, kao i u cijelom subotičkom ataru. Prema podacima ljudi koji uslužno obavljaju siliranje i imaju pregled većeg broja njiva, ove je godine dobiveno oko 26 tona silažne mase po hektaru. Prošle godine prinos je bio još niži i iznosio je približno 21 tonu, dok se u normalnoj godini može očekivati oko 40

tona. U iznimno povoljnim godinama prinos može dosegnuti i 50 tona, ali takvih na Bikovu odavno nije bilo.

Tikvicki u prosječnoj godini za potrebe svoje stoke silira oko 30 katastarskih jutara. Prošle je godine morao silirati približno 45, a ove oko 40 jutara kako bi osigurao potrebnu količinu hrane. Prisjeća se kako je u izrazito nepovoljnoj 2012. godini bilo potrebno čak 60 jutara.

»Ovogodišnji je prinos najmanje za trećinu manji od onoga što bi trebalo biti. Glavni je problem nedostatak zrna. Prikolica može izgledati puna, ali nema odgovarajuću težinu jer su u njoj uglavnom stabljika i lišće. Lišće je praktički poput salate, daje volumen, ali ne donosi težinu ni potrebnu energetsku vrijednost«, slikovito objašnjava Tikvicki.

Bez dobre fermentacije nema kvalitetne hrane

Silaža bez dovoljno klipa i zrna ima manju energetsku i hranidbenu vrijednost. To manje pogađa uzgajivače poput Marka koji ima otporniju, autohtonu pasminu podolskih goveda kojima je prvenstveno potrebna dovoljna količina voluminozne hrane, dok visokoproizvodne mliječne krave zahtijevaju kvalitetniju i energetski bogatiju silažu.

Kako kaže Marko, neki proizvođači u biljnu masu zbog toga dodaju malo prekrupe kako bi poboljšali fermentaciju i povećali hranidbenu vrijednost. Mogu se koristiti i inokulanti, odnosno kulture korisnih bakterija, ali oni ne mogu nadoknaditi nepravilno spremljenu masu. Najvažnije je silažu dobro sabiti, istisnuti zrak te mliječno-kiselinskim bakterijama osigurati dovoljno vlage i hranjivih tvari.

»Ako hranjivih tvari ima, ali je masa potpuno suha, onda ništa nismo napravili. Stari su znali ostavljati kukuruz dok zrno gotovo ne *zazvoni*, a zatim suhu masu zalijevati vodom kako bi se ukiselila. Ona će se na neki način ukiseliti, ali to više nije prava i kvalitetna silaža«, kaže Tikvicki.

Zbog sve učestalijih sušnih godina pojedini stočari razmišljaju i o silaži od sirka. Tikvicki navodi kako sirak ima slabiju hranidbenu vrijednost i nema klip poput kukuruza, ali može dati za trećinu, pa čak i dvostruko više biljne mase. Zbog toga i sam razmatra mogućnost da ga sljedeće godine zasije na dijelu površina. Ipak, bez obzira na odabranu biljnu vrstu, osnovno pravilo ostaje isto: potrebno je pravilno utvrditi udio suhe tvari, posao obaviti u pravom trenutku te biljnu masu dobro sabiti i zaštititi od zraka. Samo tako ono što je preostalo nakon nepovoljne vegetacijske godine može postati sigurna i upotrebljiva hrana za stoku.

Ivan Ušumović

Prof. dr. sc. Bela Stantić, stručnjak za umjetnu inteligenciju

»Nostradamus XXI. stoljeća« iz Subotice

Moja je strast predviđati budućnost, i to uspješno primjenjujem u mnogim područjima kao što su poslovanje, turizam i financije. Od mojih početnih radova moje su metode znatno napredovale oslanjajući se na raznovrsne i dinamične velike podatke, uz korištenje novih, naprednih metoda UI i ogromne računalne snage

**** U sljedećih pet godina UI će u određenoj mjeri početi stjecati naprednije oblike rasuđivanja, te će postati nezamjenjiv partner u znanstvenim otkrićima – od zdravstva do zaštite okoliša***

Intervju vodio: Marko Tucakov

Profesor dr. sc. **Bela Stantić** rođen je u Subotici, u obitelji s četvero djece, od oca **Marka** iz Tavankuta i majke **Anice**, rođene **Stantić** iz Subotice. Pohađao je osnovnu školu na Paliću, a Elektrotehničku školu u nekadašnjem MEŠC-u u Subotici. Po završetku srednje škole upisao je studij na Elektrotehničkom fakultetu u Sarajevu, a potom i poslijediplomski magistarski studij iz računalstva. Ponesen strašću prema znanosti upisao je doktorski studij iz računalstva na Sveučilištu Griffith u Brisbaneu u Australiji. Nakon doktoriranja počeo je raditi na tom sveučilištu, gdje je vremenom napredovao do zvanja redovitog profesora. Izgradio je istaknutu karijeru u području znanosti o podacima i umjetne inteligencije (UI), spajajući akademsko vodstvo, istraživačke inovacije i praktičnu primjenu u više disciplina. Obnašao je nekoliko visokih upravljačkih dužnosti. Bio je profesor računalstva, direktor i osnivač Laboratorija za velike podatke i pametnu analitiku (Big Data and Smart Analytics Lab), te predstojnik Odsjeka za informacijsku i komunikacijsku tehnologiju. Prošle godine pridružio se Fakultetu za hotelijerstvo i turizam na Politehničkom sveučilištu Hong Konga kao profesor računalstva i znanosti o podacima, u ustanovi koja je vodeća u svijetu u svojem području istraživanja.

Profesor Stantić općenito je priznat kao vodeći svjetski stručnjak i jedan od pionira analitike velikih podataka. Njegov utjecaj u znanosti vidljiv je kroz više od 200 objavljenih recenziranih radova koji su ostvarili tisuće citata. Međunarodno je poznat po svojoj ekspertizi u predviđanju i prognoziranju pomoću velikih podataka i umjetne inteligencije. Njegova precizna predviđanja utemeljena na podacima u više su navrata privukla pozornost svjetskih medija, koji su ga prozvali »Nostradamusom XXI. stoljeća« (citat prema phys.org).

► Odrasli ste u brojnoj obitelji, prije nego što Vas je znanstveni put odveo do Australije i Hong Konga. Koliko je taj ravničarski mentalitet i obiteljsko okruženje oblikovalo Vašu radnu etiku i radoznalost bez koje nema vrhunske znanosti?

Odrastao sam u skromnoj obitelji s četvero djece; dvije starije sestre bile su mi uzori, a o mlađem bratu osjećao sam dužnost brinuti se. Rođen sam u Subotici, ali kad sam bio vrlo mlad, preselili smo se na Palić, gdje je moj otac radio kao konobar u *Maloj gostioni*, a kasnije otvorio *Riblju čardu* na obali Palićkog jezera. Kako sam svoje studije i ulazak u znanost uspio financirati zahvaljujući napojnicama koje je moj otac dobivao kao konobar danas sam iznimno velikodušan prema konobarima diljem svijeta. Moje djetinjstvo proteklo je uz Palićko jezero, u ribolovu i provođenju ljetnih praznika kod bake u Tavankutu. Još se uvijek rado sjećam tih dana kada sam pomagao u radovima na polju. Sve je to utjecalo na moju radoholičarsku prirodu, pa i danas radim iznimno dugo – spavam svega četiri sata dnevno. Vjerojatno je upravo to što sam odrastao u okruženju staloženih ljudi, ispunjenom radom i okruženom ljubavlju, razlog zašto me danas opisuju kao vrlo energičnu, radoznalu i smirenu osobu, u čemu vidim ključ svog uspjeha kao znanstvenika svjetskog glasa.

► Svjetski mediji prozvali su Vas »Nostradamusom XXI. stoljeća« prvenstveno zbog zapanjujuće točnih prognoza političkih izbora koje su prkosile svim tradicionalnim anketama. Kako ste pomoću analitike velikih podataka i društvenih mreža uspjeli predvidjeti pobjedu Donalda Trumpa 2016. ili izborne rezultate u Australiji, i u čemu je tajna te metodologije? Koliko je intrigantno baviti se predviđanjima budućih događaja?

Uz američke predsjedničke izbore 2016. i australske savezne izbore 2019., koji su privukli veliku pozornost diljem svijeta, predvidio sam i mnoge druge događaje poput Brexita u Ujedinjenom Kraljevstvu te druge australske savezne i državne izbore. Predviđanja tih događaja bila su samo poligon za testiranje mojih revolucionarnih metoda. U početku se metodologija za predviđanje izbora oslanjala na golemu količinu javno dostupnih objava na društvenim mrežama, kao i na njihove komentare i metapodatke, koji su se analizirali novim metodama umjetne inteligencije. Nakon pobjede na izborima, australski premijer izjavio je da je njegova pobjeda bila čudo. U svom televizijskom intervjuu rekao sam: »To nije bilo čudo, već matematička izvjesnost«, a taj je citat postao poznat. Nisam samo predvidio da će njegova stranka pobijediti, točno sam predvidio svih 77 mjesta koja je njegova stranka osvojila, što je bilo dovoljno za formiranje većinske vlade. Slično tome, na izborima u SAD-u točno sam predvidio 49 od 50 država, a promašio sam samo jednu u kojoj je, koliko se sjećam, nakon mjesec dana ponovnog brojanja glasova razlika između kandidata iznosila svega 100 glasova. Zbog svojih nevjerojatno preciznih predviđanja, a kako bih izbjegao utjecaj na birače, intervjue o prognozama davao bih četvrtkom, tražio bih od novinara da ne objavljuju moja predviđanja sve do nedjelje u podne na dan izbora. Prestao sam predviđati izbore, jer mi to više ne predstavlja izazov. Moja je strast predviđati budućnost, i to uspješno primjenjujem u mnogim područjima kao što su poslovanje, turizam i financije. Od mojih početnih radova, moje su metode znatno napredovale oslanjajući se na raznovrsne i dinamične velike podatke, uz korištenje novih, naprednih metoda UI i ogromne računalne snage, za koju sam blagoslovljen što mi je na raspolaganju. Mnoge od tih futurističkih metoda još nisam objavio. Ljudi se često šale na moj račun i govore kako mi je lako predvidjeti budućnost i biti »Nostradamus XXI. stoljeća« kada se vraćam iz budućnosti, aludirajući na to da nalikujem profesoru iz filma *Povratak u budućnost*.

► Na koje projekte ste najponosniji? Što je trenutno najuzbudljivije u istraživanjima umjetne inteligencije?

Rekao bih da sam najponosniji na to što sam još 2014. godine, daleko ispred svog vremena, na Sveučilištu Griffith osnovao Laboratorij za velike podatke i pametnu analitiku, stvorivši istraživačko središte usmjereno ka naprednoj analitici, predviđajućem modeliranju i umjetnoj inteligenciji. Također, ponosan sam na svoj pionirski rad u primjeni analitike velikih podataka za analizu ponašanja putem društvenih mreža, mrežnih recenzija i digitalnih otisaka. Još jedno veliko postignuće je to što sam pokazao da umjetna inteligencija nije samo računalna disciplina, uspješno povezavši znanost o podacima i UI s turizmom, klimatskim studijama, praćenjem okoliša i društvenim znanostima. Postoji nekoliko novih područja na kojima trenutno radim i koja vidim kao obećavajuće smjerove budućih istraživanja UI. Jedan se tiče generativne UI za podršku odlučivanju, što je korak dalje od sustava poput ChatGPT-a, gdje se generativna UI koristi kao partner u donošenju odluka. Umjesto pukog generiranja teksta, sustavi će nuditi preporuke utemeljene na dokazima i objašnjavati svoje razloge. Drugo su područje digitalni blizanci pokretani putem UI – virtualne replike fizikalnih sustava u kojima UI modeli kontinuirano analiziraju podatke u stvarnom vremenu i simuliraju buduće ishode prije donošenja odluka. Tu je i područje objašnjive i pouzdane UI, područje koje postaje jedan od najvećih izazova. Kako se UI sve više uključuje u upravljanje državom, zdravstvom, financijama i javnim politikama transparentnost postaje ključna, te se postavljaju pitanja poput: zašto je model predvidio ovaj ishod, je li odluka pravedna, može li se pristranost automatski prepoznati…? Konačno, tu je agentska UI, a najnovija granica je napredni tip UI koji djeluje samostalno kako bi postigao cilj. Za razliku od obične UI ili jednostavnih botova koji samo odgovaraju na izravne upite, agentska UI

može planirati više koraka, koristiti vanjske alate ili aplikacije i dovršiti cjelovite zadatke uz vrlo malo ljudske pomoći.

► Kako biste običnom čitatelju objasnili što je umjetna inteligencija, a što znanost o podacima? Što je Vas osobno privuklo u tim područjima pa ste se njima počeli profesionalno baviti?

Znanost o podacima je proces prikupljanja, analize i interpretacije podataka radi otkrivanja obrazaca i donošenja boljih odluka. Jednostavno rečeno, ona pretvara podatke u znanje. Umjetna inteligencija nadograđuje se na to znanje tako što uči iz tih obrazaca i koristi ih za predviđanja, preporuke i automatizirano donošenje odluka. Korisna analogija bila bi: podaci su gorivo, znanost o podacima rafinira to gorivo, a umjetna inteligencija ga koristi za pokretanje vozila. Bez kvalitetnih podataka UI ne može raditi učinkovito, zbog čega mnogi istraživači umjetne inteligencije, uključujući i mene, imaju temelje upravo u znanosti o podacima. U područje znanosti o podacima i UI privukla me je kombinacija osobne radoznalosti i tehnološkog napretka. Brzi razvoj interneta, društvenih mreža, pametnih telefona, senzora i računalstva na daljinu (*cloud računalstvo*) stvorio je goleme količine podataka i nove prilike za otkrića. Fascinirala me ideja da su dragocjeni uvidi često skriveni unutar podataka, te da ih napredne analitičke metode mogu razotkriti. Postavio sam sebi pitanje možemo li upotrijebiti današnje podatke kako bismo bolje razumjeli i predvidjeli sutrašnjicu. Taj izazov otkrivanja znanja i poboljšanja prognoziranja i dalje pokreće moj rad.

► Koja su područja ljudskog djelovanja u kojima se najčešće i najviše koristi umjetna inteligencija, a da toga nismo svjesni?

Većina ljudi UI povezuje s ChatGPT-om, samovozećim automobilima, robotima ili sustavima za preporuku sadržaja. U stvarnosti, transformativna UI je najčešće ona koju nitko ne vidi – ono što bih nazvao »nevidljiva UI«. Ona radi u pozadini: pomaže u funkcioniranju komunalnih sustava, radu bolnica, praćenju ekosustava i pomaže organizacijama da donose bolje odluke na temelju golemih količina podataka. Nadalje, UI pomaže znanstvenicima u otkrivanju novih lijekova i materijala te modeliranju bioloških sustava. »Nevidljiva UI« nije zamjena za ljude, već moćan alat koji pomaže ljudima razumjeti složene sustave i donositi mudrije odluke.

► Svaka novost u razvoju ljudskog društva donosi mogućnosti pogrešnih interpretacija, teorija zavjere i općenito manipulacija. Koje su najveće zablude ljudi laika, izvan Vaše profesionalne struke, o UI?

Umjetna inteligencija postala je središte mnogih teorija zavjere, u rasponu od bezopasnih nagađanja, do tvrdnji o skrivenoj tehnološkoj kontroli. Premda većini nedostaju znanstveni dokazi, one ukazuju na zabrinutost javnosti u svezi tehnologije, moći, privatnosti i budućnosti društva. Jedna od čestih teorija sugerira da su napredni sustavi UI već svjesni i imaju vlastitu spoznaju, ali da vlade ili tehnološke tvrtke to skrivaju. Iako moderni UI može proizvesti iznimno uvjerljive i naizgled emotivne odgovore, nema znanstvenih dokaza da trenutni sustavi posjeduju svijest, osjećaje ili subjektivno iskustvo. Slično tome, neki vjeruju da će UI uskoro u potpunosti zamijeniti ljude. UI preoblikuje mnoge industrije, no povijest pokazuje da tehnologija obično mijenja prirodu poslova, umjesto da potpuno ukine ulogu čovjeka. Teorije zavjere učestalo nastaju kada je tehnologija moćna, nedovoljno shvaćena i sposobna promijeniti društvo, a UI ispunjava sva tri uvjeta.

► Koja zanimanja će se najviše promjeniti, ili čak nestati, kao posljedica primjene UI u narednih 5-10 godina? Ukida li UI više radnih mjesta ili ih stvara više novih?

Teško je sa sigurnošću reći koje će profesije potpuno nestati, no povijest sugerira da će UI prije eliminirati pojedinačne zadatke nego čitava zanimanja. Ipak, neke su skupine pod znatno većim rizikom. Najpodložniji su u sljedećih pet do deset godina rutinski poslovi čija je primarna uloga prikupljanje, organiziranje, sažimanje ili prijenos informacija. Kako se sustavi umjetne inteligencije poboljšavaju, potreba za velikim brojem ljudi koji obavljaju rutinske zadatke naglo će pasti. Pobjednici će biti oni koji nauče raditi s umjetnom inteligencijom, umjesto da se natječu protiv nje. Baš kao što kalkulatori nisu ukinuli računovođe nego su promijenili način knjigovodstva, umjetna inteligencija će stvoriti »UI-ojačane stručnjake« u gotovo svakom području.

► Koje vještine bi mladi danas trebali razvijati da bi bili spremni za UI eru?

Ovo je možda najvažnije pitanje za mlade danas. Era umjetne inteligencije nagradit će one koji znaju surađivati s tehnologijom. Početkom XX. stoljeća pismenost je značila čitanje i pisanje, potom računalnu pismenost, a u eri umjetne inteligencije ona uključuje razumijevanje podataka i UI sustava. Mladi bi se trebali usmjeriti na kombinaciju tehničkih, kognitivnih i ljudskih vještina. To znači da bi trebali imati digitalnu i UI pismenost: razumijeti način na koji UI radi, učinkovito koristiti UI alate i kritički vrednovati dobivene informacije. Ljudske vještine koje umjetna inteligencija ne može lako replicirati su kreativnost, kritičko razmišljanje, rješavanje problema, komunikacija, suradnja i etičko prosuđivanje. Konačno, trebali bi biti prilagodljivi i sposobni stalno stjecati nove vještine rada kroz različite discipline.

► Mislite li da ljudsko društvo dovoljno brzo razvija zakonodavstvo, pravila i etičke kodekse koji se tiču oblasti i uporabe UI?

Na žalost, ne još. Umjetna inteligencija se razvija brže od zakona, propisa i etičkih okvira. Društvo se utrkuje s vremenom: inovacije se pojave u roku od nekoliko mjeseci, dok zakonodavcima trebaju godine za analize i usvajanje akata. Osim toga, umjetna inteligencija je globalna, a zakoni su lokalni i regionalni. Posebno zaostajemo u nekoliko ključnih područja. Jedno od njih je privatnost. Naime, umjetna inteligencija analizira ogromne količine osobnih podataka, slika lica i povijesti lokacija, što još uvijek nije jasno regulirano. Otvorena su pitanja tko je vlasnik sadržaja koji je generirala umjetna inteligencija te smije li se UI trenirati na autorski zaštićenom materijalu. Konačno, tu su lažirani sadržaji (*deepfake*) i dezinformacije. UI može stvoriti iznimno realistične slike, videozapise i audio

snimke, pa se pravni sustavi tek počinju hvatati u koštac s rizikom od prijevara i obmana. Izazov za društvo nije samo napraviti pametniju UI, već osigurati da naši zakoni i etički standardi postanu dovoljno pametni da njome odgovorno upravljaju.

► Praktičko pitanje iz struke koja je veoma razvijena i usko vezana za UI: ima li smisla učiti programiranje ako UI već piše kod?

Apsolutno. Uspon generativne UI je razlog za učenje programiranja, a ne protiv njega. Umjetna inteligencija može napisati kod, ali da bi se izradio cjelovit program i dalje su potrebni ljudi koji razumiju poslovni kontekst i arhitekturu sustava. Mladima ne bih savjetovao da provode godine bubajući sintaksu pojedinih programskih jezika, jer se ona mijenja, već da svladaju osnove programiranja, računalno razmišljanje i razvoj uz pomoć UI. U bliskoj budućnosti gotovo svi će na neki način postati »programeri« koristeći prirodni jezik. I sam u svom radu tražim od UI da izradi pojedine module koda, koje zatim po potrebi modificiram i spajam u sustav. Nije pitanje treba li učiti programirati, nego koliko programiranja treba naučiti da bismo bili učinkovit partner umjetnoj inteligenciji.

► Što biste savjetovali srednjoškolcu koji danas bira karijeru?

Ne birajte zanimanje, birajte sposobnost! Mnogi poslovi današnjice drastično će se promijeniti. Umjesto pitanja koju karijeru odabrati, zapitajte se koje će vještine ostati vrijedne bez obzira na posao. To su: kritičko razmišljanje, rješavanje problema te podatkovna i UI pismenost. Odaberite područje koje vas iskreno zanima, razvijte snažne analitičke i komunikacijske vještine, budite otvoreni prema podacima i učite cijeli život. Ljudi koji spoje znatiželju, prilagodljivost i tehnološke vještine uspjet će u eri UI.

► Što će umjetna inteligencija moći uraditi u kratkom roku, za pet godina, što danas još ne može?

U sljedećih pet godina UI će u određenoj mjeri početi stjecati naprednije oblike rasuđivanja, te će postati nezamjenjiv partner u znanstvenim otkrićima – od zdravstva do zaštite okoliša. Unatoč tome, UI ima jasna ograničenja. Ne posjeduje svijest, emocije ni stvarno životno iskustvo. Ona uči prepoznavanjem obrazaca u podacima, zbog čega može generirati zablude ili netočne informacije (halucinacije). Također, UI se muči sa zadacima koji zahtjevaju ljudsku prosudbu, etiku, suosjećanje i odgovornost te ne može preuzeti moralnu ili pravnu odgovornost za svoje postupke. Što se tiče opće umjetne inteligencije (hipotetski oblik UI koji uči i razmišlja na ljudskoj razini u svim domenama), teško je predvidjeti hoće li se i kada pojaviti. Za sada je najrealnije očekivanje da UI neće zamijeniti ljude, nego će ljudi koji ga koriste nadmašiti one koji to ne čine.

► Jeste li optimist ili skeptik kada je u pitanju dugoročni utjecaj UI? Drago bi nam bilo znati razloge.

Zastupam stav odgovornog optimizma. UI nudi goleme prilike, ali nosi i ozbiljne rizike. Povijest pokazuje da tehnologije poput električne energije ili interneta u početku izazivaju strah, ali na kraju donose goleme prednosti. Imam razloga za optimizam. UI može proširiti ljudsku inteligenciju, ubrzati medicinska i znanstvena otkrića, demokratizirati pristup znanju te preuzeti rutinske zadatke kako bi se ljudi fokusirali na kreativnost i inovacije. Razlozi za zabrinutost su: poremećaji na tržištu rada, širenje deepfake dezinformacija koje narušavaju povjerenje javnosti, koncentracija moći u rukama malog broja velikih tvrtki koje posjeduju računalne resurse te otvorena etička pitanja privatnosti. Tehnologija sama po sebi ne može riješiti složene društvene probleme poput siromaštva ili klimatskih promjena. UI je moćan alat, a ključno pitanje nije koliko će postati inteligentan, nego koliko ćemo ga mudro naučiti koristiti.

► Kako danas izgleda Vaš doživljaj Subotice i Palića? Koliko često se imate prilike vratiti kući i boraviti u Subotici? Jeste li karijerno povezani s ovim našim krajevima?

Zahvaljujući tome što kao cijenjeni svjetski znanstvenik mnogo putujem, koristim svaku priliku kada sam u blizini – pa makar i na nekoliko dana – napraviti pauzu i posjetiti majku i sestru koje žive u Subotici, i to najmanje četiri puta godišnje. Svaki je povratak ispunjen emocijama. Unatoč tome što sam daleko i što se moji prijatelji šale da »živim u oblacima« zbog učestalih letova, moje je srce i dalje tamo, posebice na obalama Palićkog jezera. Vidim se kako se jednoga dana, kada usporim tempo, vraćam i živim u Subotici. Dobro sam poznat znanstvenoj zajednici na sveučilištima u regiji te sam se u mnogim prilikama, kad god bi mi obveze to dopustile, susretao s njima i držao predavanja. Također ostvarujem i određene istraživačke suradnje. Uvijek sam sretan kada mogu pomoći.

Temeljem Javnog natječaja za financiranje i provedbu projekta „Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji“ (UR. BROJ: 1-41/2026 od 29. svibnja 2026. godine), a na temelju Ugovora o financijskoj potpori zaključenog između Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Fondacije „Cro-Fond“ donosim:

ODLUKU

o dodjeli financijskih sredstava aktivnostima/investicijama za razvoj poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji

I.

Na temelju Konačne odluke Upravnog odbora Fondacije „Cro-Fond“ o raspodjeli sredstava, dodjeljuje se financijska potpora za provedbu odobrenih aktivnosti/investicija **u iznosu od 2.000.000 eura** na sljedeći način:

Redni broj	Ime i prezime Prijavitelja	Naziv aktivnosti/investicije	Odobreno (EUR)/ dinarska protuvrijednost
001	KATARINA RUDIĆ	Rasipač za mineralno gnojivo	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
002	SANJA TUCAKOV	Sušara za voće, povrće, bilje i mlin za papriku	8.202,64 EUR/ 959.804,85 RSD
003	MARKO LERIĆ	Univerzalnii međuredni kultivator 8 redi	1.625,38 EUR/ 190.188,00 RSD
004	MATIŠA DULIĆ	Polugerminator	6.730,10 EUR/ 787.500,00 RSD
005	BRANIMIR VUKOVIĆ	Mašina za kalibraciju krumpira i luka	7.714,61 EUR/ 902.700 RSD
006	MARJAN SKENDEROVIĆ	Gruber s 5 radnih tijela; GPS navigacija autopilot	9391,06 EUR/ 1.098.864,00 RSD
007	JELENA MILUNOVIĆ	Plastenik s folijom	7.227,53 EUR/ 845.706,00 RSD
008	ANA ČIPAK	Sjetvospremač	7.050,58 EUR/ 825.000,00 RSD
009	MARIN ŠIMUNOVIĆ	Utovarivač za manipulaciju stočnom hranom, balama i paletiranom hranom	4.561,91 EUR/ 533.797,40 RSD
010	ANTONIO KIŠ	Traktorska prikolica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
011	MARINKO ČOVIĆ	Prikolica; Prednji traktorski utovarivač	8.441,78 EUR/ 987.787,50 RSD
012	KRUNOSLAV DULIĆ	Sjeckalica biljnih ostataka	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
013	IVAN BALIĆ	Pneumatska sijačica	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
014	DAVOR FRANCUZ	Plug obrtač	5.561,38 EUR/ 650.746,52 RSD
015	IVAN SUDAREVIĆ	Rotaciona kosilica i gnječilica	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
016	JELENA DULIĆ BAKO	Tifon za navodnjavanje	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
017	DALIBOR GABRIĆ	Tanjurača	8.229,95 EUR/ 963.000,00 RSD
018	VINKA SABO	Valjak za poslije sjetvenu obradu zemljišta	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
019	NEVENA ORČIĆ	Sjetvospremač	7.050,58 EUR/ 825.000,00 RSD
020	MARINA MAMUŽIĆ	Kamionska vaga	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
021	MARIN TIKVICKI	Sijačica za žitarice i krmno bilje	9.112,16 EUR/ 1.077.930,00 RSD
022	GRGO STANTIĆ	Sijačica sa duplim diskovima	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
023	MAGDALENA ČIPAK	Tanjurača	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
024	DIJANA GABRIĆ	Autopilot navigacija, vile za stajnjak, hvatač bala	8.652,98 EUR/ 1.012.500,00 RSD
025	MIRJANA IVANKOVIĆ RADAK	Drljača-poluteška 3,6 m	2.645,89 EUR/ 309.600,00 RSD
026	NIKOLA STANTIĆ	Oprema za uzgoj i preradu rajčice	5.577,13 EUR/ 652.590,00 RSD
027	MARIO VUJKOVIĆ LAMIĆ	Kosa mješaona sa mlinom; Silos; Pužni transporter	6.897,77 EUR/ 807.120,00 RSD

028	MARKO OTO	Prskalica BADILI; Rasipač mineralnog gnojiva; Utovarna ruka za utovar džambo vreća	9.254,46 EUR/ 1.082.880,00 RSD
029	MARIJAN MILJAČKI	Prednji traktorski utovarivač set	4.723,89 EUR/ 552.750,00 RSD
030	MARKO TIKVICKI	Mix stroj za pripremu stočne hrane	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
031	ANDREJ KIŠ	Vile za stajnjak; Boks za njegovanje i obuzdavanje goveda i tretiranje papaka	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
032	MARIJA KOVAČ	GPS uređaj autopilot	4.507,24 EUR/ 527.400,00 RSD
033	DANIJEL ROŽIĆ	Prskalica; Kosa mješaona	6.886,62 EUR/ 805.815,00 RSD
034	MARKO KRIZMANIĆ	Sustav za navodnjavanje	4.604,15 EUR/ 538.740,00 RSD
035	MILJANA JOZIĆ	Vozilo za transport poljoprivrednih proizvoda	1.461,39 EUR/ 171.000,00 RSD
036	ERŽIKA HORVACKI	Samohodni utovarivač stajnjaka	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
037	TOME VIDAKOVIĆ MUKIĆ	Valjak za postsjetvenu obradu	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
038	ANITA ĐIPANOV MARIJANOVIĆ	Traktor	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
039	JOSIP PETREŠ	Voćarski tarup-kosilica; Voćarska platforma; Nošena traktorska prikolica	7.252,31 EUR/ 848.605,07 RSD
040	KALMAN CRNKOVIĆ	Drljača	2.861,35 EUR/ 334.800,00 RSD
041	TATJANA TETKOV	Teška freza, drljača, rasipač mineralnog gnojiva	7.506,62 EUR/ 878.362,51 RSD
042	MARKO VOJNIĆ PURČAR	GPS navigacija	6.772,40 EUR/ 792.450,00 RSD
043	MARTINA STANKOVIĆ	Žitna sijačica	10.000,00 EUR/ 1.170.117,00 RSD
044	ALEN KOPUNOVIĆ	Sakupljač sijena; kosačica	9.999,00 EUR/ 1.170.000,00 RSD
045	IVAN DŽANIĆ	Traktorska prikolica	9.570,77 EUR/ 1.119.892,50 RSD
046	MATEA VIDAKOVIĆ	Kratka tanjurača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
047	ANITA BAŠIĆ	Nošeni atomizer; Traktorska kosilica	8.539,79 EUR/ 999.255,01 RSD
048	MARINA KLECIN	Rotaciona kosilica i freza	4.307,26 EUR/ 504.000,00 RSD
049	FRANJO DULIĆ	Valjak HE-VA	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
050	JOSIP DULIĆ	Traktorski malčer	8.785,92 EUR/ 1.028.055,60 RSD
051	MATEJ KIŠ	Kratka tanjurača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
052	PERO IVKOVIĆ	Prednji traktorski utovarivač set	5.448, 17 EUR/ 637.500,00 RSD
053	STJEPAN GREGURIĆ	Kukuruzna sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
054	DAMIR RUDIĆ	Prskalica nošena	6.507,04 EUR/ 761.400,00 RSD
055	IVAN ČAKARA	Ratarska prskalica	5.588,22 EUR/ 653.887,20 RSD
056	JOSIP ŠARČEVIĆ	Sijačica	9.511,87 EUR/ 1.113.000,00 RSD
057	MARIO ROGULIĆ	Traktorska prskalica	4.691,84 EUR/ 549.000,00 RSD
058	MARTINA MILER	Stočna vaga, rampa za utovar i istovar stoke	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
059	JOSIP BULJOVČIĆ	Vučeni kembridž valjak 4.5 m	5.497,85 EUR/ 643.312,50 RSD
060	KRISTINA SKENDEROVIĆ	Žitna sijačica; Rotaciono sito za brašno; Mlin	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
061	MARIN ŠEGRT	Pumpa za navodnjavanje; GPS navigacija	9.245,55 EUR/ 1.081.837,50 RSD
062	IGOR RUŽIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva; Prskalica; Tanjurača	7.415,22 EUR/ 867.667,50 RSD

063	ŽELIMIR KAPLAR	Rasipač mineralnog gnojiva; GPS navigacija	9.409,96 EUR/ 1.101.075,00 RSD
064	IVAN PETREŠ	Traktor	9.916,32 EUR/ 1.160.325,00 RSD
065	STIVEN ŽIVKOVIĆ	Traktorska prikolica; Utovarivač stajnjaka	7.982,28 EUR/ 934.020,00 RSD
066	TOME VOJNIĆ MIJATOV	Drljača poluteška; Sjetvospremač; Kosačica 1,65 metal	5.166,15 EUR/ 604.500,00 RSD
067	PERE MATKOVIĆ	Rotacioni sakupljač sijena	2.269,00 EUR/ 265.500,00 RSD
068	LUKA DULIĆ	Sustav za navodnjavanje	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
069	STEVAN TOMIĆ	Kosačica za voćarstvo; Električne makaze	9.269,27 EUR/ 1.084.613,40 RSD
070	GORAN FIRANJ	Rasipač mineralnog gnojiva; Tanjurača sa rotorom	5.369,98 EUR/ 628.350,00 RSD
071	ANTUN BARTULOV	Prskalica	3.018,54 EUR/ 353.205,00 RSD
072	KRISTINA VUKOVIĆ	Gruber	9.055,50 EUR/ 1.059.600,00 RSD
073	STIPAN FRANCUZ	Vučena tanjurača	5.117,12 EUR/ 598.762,50 RSD
074	JOSIPA ĐUKIĆ	Silomix prikolica	7.246,07 EUR/ 847.875,00 RSD
075	ANICA PERIŠKIĆ	Oprema za izradu proizvoda od meda	4.125,05 EUR/ 482.679,00 RSD
076	PREDRAG ALEKSIĆ	Adapter za rasturanje stajnjaka za prikolicu	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
077	SLAVEN TKALAC	Poluteška drljača; Autopilot	7.253,12 EUR/ 848.700,00 RSD
078	MATILDA PELHE	Žitna sijačica	8.263,48 EUR/ 966.924,00 RSD
079	MARIN TOPALIĆ	Traktorska prskalica	1.906,86 EUR/ 223.125,03 RSD
080	MARKO MATKOVIĆ	Sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
081	MARJAN DOVČAK	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
082	IVAN ALBOT	Rotacioni sakupljač sijena	2.138,25 EUR/ 250.200,00 RSD
083	IVAN PIUKOVIĆ	Gruber i komplet uskih točkova	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
084	MARIJANA VUKOVIĆ	Ogrtač krumpira; Sjetvospremač 3,6m	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
085	IVAN DULIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
086	ZVONIMIR SARVAŠ	Pneumatska sijačica	5.890,44 EUR/ 689.250,00 RSD
087	MARIJANA ALEKSIĆ	Poluteška drljača	6.591,80 EUR/ 771.318,00 RSD
088	DAVOR GABRIĆ	Kosačica; Drljača poluteška; Sakupljač sjena	9.422,13 EUR/ 1.102.500,00 RSD
089	ANA GABRIĆ	Sakupljač sijena – uvijač za bale	5.191,79 EUR/ 607.500,00 RSD
090	STEVAN PERIŠKIĆ	Vučena ratarska prskalica	8.541,09 EUR/ 999.407,38 RSD
091	VEDRAN KUNTIĆ	Plastenik i folije	7.514,63 EUR/ 879.300,00 RSD
092	BORIS BABIČKOVIĆ	Vile sa kašikom 2,25m za staj-silažu; Hvatač bala za telehender; Teleskopska kapija	6.692,92 EUR/ 783.150,00 RSD
093	MONIKA KAPLAR	Gruber EFE	7.173,99 EUR/ 839.440,34 RSD
094	ANTONIO GROMILOVIĆ	Burkon-mix prikolica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
095	VLATKO ALEKSIĆ	Međuredni kultivator, roto sitnica i prskalica	6.109,58 EUR/ 714.892,50 RSD
096	DEJAN ŠAFARIK	Traktorska prikolica	6.880,72 EUR/ 805.125,00 RSD
097	IGOR SILAĐEV	Tanjurača MD4	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD

098	IVAN ŠIMUNOVIĆ	Sakupljač sijena	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
099	NIKOLA GABRIĆ	Kratka tanjurača	9.498,47 EUR/ 1.111.432,50 RSD
100	MARINKO CVIJIN	Traktorski utovarivač i ratarska prskalica	8.514,53 EUR/ 996.300,00 RSD
101	IVAN SRIMAC	Kembridž valjak	7.692,18 EUR/ 900.075,00 RSD
102	STIPAN SUDAREVIĆ	Linija za pripremu stočne hrane	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
103	SAVO TADIĆ	Prikolica i pčelarska kolica za seobu pčela	6.339,75 EUR/ 741.825,00 RSD
104	DAMIR DULIĆ	Autopilot	8.060,54 EUR/ 943.177,50 RSD
105	EVICA BARTULOV	Prskalica	2.223,24 EUR/ 260.145,00 RSD
106	VEDRAN DŽANIĆ	Kratka tanjurača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
107	MARIJA MANDIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	6.333,85 EUR/ 741.135,00 RSD
108	IVAN SUDAREVIĆ	Strojevi za skladištenje, transport i vrcanje meda	4.507,88 EUR/ 527.475,00 RSD
109	GORAN KRČELIĆ	Tanjurača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
110	IVAN MARCIKIĆ	Sjetvospremač; Sakupljač sjena	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
111	ZORAN MENĐAN	Traktorska prskalica	9.678,52 EUR/ 1.132.500,00 RSD
112	MARIJA DARAŽ	Sadilica za krumpir i freza	2.550,00 EUR/ 298.379,48 RSD
113	MARKO KUJUNDŽIĆ	Utovarivač i vile za stajnjak	7.102,37 EUR/ 831.060,00 RSD
114	MIROSLAV PAVLOVIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	5.596,34 EUR/ 654.907,50 RSD
115	NIKOLA ALEKSIĆ	Traktor za prijevoz i branje voća	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
116	DANISLAV ILIČIĆ	Hidraulična prskalica	9.302,92 EUR/ 1.088.550,00 RSD
117	VLADIMIR PENAVIN	GPS autopilot; Oprema za navodnjavanje	8.130,65 EUR/ 951.381,59 RSD
118	PETAR FIRANJ	Mix prikolica za stočnu hranu	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
119	DAMIR RAKOŠ	Germinator	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
120	VLATKO KRIZMANIĆ	Tanjurača; Rasipač mineralnog gnojiva	2.877,53 EUR/ 336.705,00 RSD
121	DAMIR MILODANOVIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva; Hidraulični kran	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
122	MARIO DULIĆ	Traktorska prikolica sa dodatnom opremom	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
123	ANTUN NAĐHEĐEŠI	Heder žitni i kolica za heder	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
124	SPOMENKA KURUC	Centrifuga za med i sanduci	2.329,77 EUR/ 272.610,00 RSD
125	ANTUN TUMBAS	Laka freza i freza pipalica	7.511,17 EUR/ 878.895,00 RSD
126	STIPAN BALAŽIĆ	Plastenik	7.227,53 EUR/ 845.706,00 RSD
127	ZLATKO KIŠ	Traktorska prikolica	6.880,72 EUR/ 805.125,00 RSD
128	MIHAEL RAKIN	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
129	STIPAN KLINOVSKI	Sjetvospremač	6.985,20 EUR/ 817.350,00 RSD
130	ZLATKA GROMILOVIĆ	Sakupljač sijena; Uvijač bala	4.282,78 EUR/ 501.135,00 RSD
131	MARGA ŠTEFKOVIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva, GPS navigacija	9.961,82 EUR/ 1.165.649,99 RSD
132	MARIN SKENDEROVIĆ	GPS navigacija, prskalica	7.518,33 EUR/ 879.732,00 RSD

133	GORAN STANTIĆ	GPS navigacija; Hvataljka za rol bale; Kosilica za pripremu stočne hrane	7.337,57 EUR/ 858.582,00 RSD
134	JOSIP KUJUNDŽIĆ	Žitna sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
135	STEVAN KIRHNER	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
136	MARINKO KUJUNDŽIĆ	Kratka tanjurača i kembridž valjak	9.932,18 EUR/ 1.162.192,50 RSD
137	VESNA VOJNIĆ PURČAR	Kratka tanjurača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
138	IVAN ORAČIĆ	Izgradnja montažnog objekta za ovce	7.076,87 EUR/ 828.076,64 RSD
139	DRAGICA DUDAŠ	Tanjurača; Drljača poluteška	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
140	IVAN SKENDEROVIĆ	Kratka tanjurača; Vadilica za krumpir; Tarup	7.414,85 EUR/ 867.624,75 RSD
141	MARTIN BAREŠIĆ	Tanjurača i sjetvospremač	8.578,63 EUR/ 1.003.800,01 RSD
142	SLAVKO LUTRING	Kultivator, prskalica, tanjurača	3.855,03 EUR/ 451.083,90 RSD
143	ZVONKO PILER	Podrivač	6.479,35 EUR/ 758.160,00 RSD
144	ŽELJKO VUKOV	Plug obrtač	5.408,99 EUR/ 632.914,72 RSD
145	ANTUN DŽINIĆ	Mešaona za stočnu hranu, drljača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
146	JELENA GABRIĆ	Nov valjak He-Ve Tip roller 450	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
147	DRAGAN ŽARIĆ	Sijačica 3 metra	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
148	JASNA JURIĆ	Gruber adut	4.895,34 EUR/ 872,812,50 RSD
149	BORIS MARKOTA	Trobrazni obrtni plug	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
150	DAVOR BALOG	Valjak HE-VA	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
151	FILIP IVANKOVIĆ	Traktorska kosilica, aparat za pranje, motorni trimer i prskalica	6.112,63 EUR/ 715.248,68 RSD
152	VITOMIR CVIJIN	Sijačica za žitarice	9.076,02 EUR/ 1.062.000,00 RSD
153	SUZANA BAKO	Plastenik; Potapajuća pumpa	8.277,49 EUR/ 968.563,37 RSD
154	SANDRA NIKOLIĆ	Tifon za navodnjavanje	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
155	PETAR VIZIN	Prednji traktorski utovarivač	4.789,89 EUR/ 560.473,13 RSD
156	JELICA MARCIKIĆ	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
157	DAMIR SUDAREVIĆ	Gruber 2,5 m	8.676,67 EUR/ 1.015.272,00 RSD
158	ALEN VUJKOVIĆ BUKVIN	Valjak He-Va	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
159	PAVLE HORVACKI	Gruber 2,5m	8.676,67 EUR/ 1.015.272,00 RSD
160	LAZAR ROMIĆ	Sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
161	GORAN BENČIK	Poluteška drljača 4 krila; Vučeni kembridž valjak 4,5m	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
162	PETAR GROMILOVIĆ	Vučeni kembridž valjak 4,5m	5.672,51 EUR/ 663.750,00 RSD
163	ZLATKO DAVČIK	Valjak He-Va	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
164	IVAN DŽINIĆ	Drljača	5.448,17 EUR/ 637.500,00 RSD
165	NIKOLA BENJEK	Kosačica kubota 2.8 m	8.585,68 EUR/ 1.004.625,00 RSD
166	MITAR PERŠIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva i GPS autopilot navigacija	7.494,56 EUR/ 876.951,00 RSD
167	JOSO MILODANOVIĆ	Traktorska prikolica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD

168	ANA NIMČEVIĆ	Baterijska traktorska kosačica	4.537,37 EUR/ 530.925,00 RSD
169	MARINKO KUJUNDŽIĆ	Prskalica traktorska; Rasipač mineralnog gnojiva	4.703,38 EUR/ 550.350,00 RSD
170	FILIP SKENDEROVIĆ	Kembridž valjak 6m sa ravnjačem	8.096,56 EUR/ 947.392,50 RSD
171	MARKO CVIJIN	Uvijač rolo bala; Kosačica bočna 2,5 m	7.960,74 EUR/ 931.500,00 RSD
172	VINKO STANTIĆ	Vučena prskalica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
173	IVAN SKENDEROVIĆ	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
174	JOSIP JAKOVČEVIĆ	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
175	JOSIP VOJNIĆ TUNIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	8.559,40 EUR/ 1.001.550,00 RSD
176	DENIS ILIČIĆ	Pneumatska sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
177	MARIN VUKOVIĆ	Vučena tanjurača laka; Prskalica; Rasipač mineralnog gnojiva	9.118,58 EUR/ 1.066.980,00 RSD
178	STIPAN ĐIPANOV	Nošeni atomizer	7.824,79 EUR/ 915.592,50 RSD
179	MARIJA VAHT	Prskalica	630,42 EUR/ 73.766,25 RSD
180	KREŠIMIR DULIĆ	Traktorska prikolica sa dodatnom opremom	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
181	DARKO NIMČEVIĆ	Gruber APGZ 220	2.890,74 EUR/ 338.250,00 RSD
182	MARIJAN DAVČIK	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
183	IVICA TUMBAS	Tanjurača i prednji traktorski utovarivač	9.018,33 EUR/ 1.055.250,00 RSD
184	DAVOR VUKOVIĆ	Sijačica za ratarstvo	8.315,00 EUR/ 972.952,50 RSD
185	DANKO VIVODINAC	Agregat za navodnjavanje	7.691,54 EUR/ 900.000,00 RSD
186	BORIS LUKIĆ	Sjetvospremač i topper/sjeckalica	8.793,46 EUR/ 1.049.999,99 RSD
187	SANJA IVANKOVIĆ	Traktorska prikolica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
188	ANASTAZIJA ŠARČEVIĆ	Pneumatska sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
189	DARKO BALAŽEVIĆ	Atomizer AGP 1500	7.267,43 EUR/ 850.374,00 RSD
190	LACIKA SABO	Kratka nošena tanjurača	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
191	ANDRIJA MILOŠEVIĆ	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
192	SINIŠA ŠIMIĆ	Atomizer; Malčer hidraulični	3.692,13 EUR/ 432.022,50 RSD
193	KLARA VIDAKOVIĆ	Univerzalna pneumatska sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
194	SINIŠA DERMIŠEK	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
195	GORAN JURIŠIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
196	JOSIP ŠAFARIK	Vučena traktorska prskalica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
197	ANDRIJA SALAĆ	Traktorska prikolica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
198	MIROSLAV ZELIĆ	Gruber 2.1 m sa punim diskovima	8.536,49 EUR/ 998.869,50 RSD
199	DARKO BRČIĆ KOSTIĆ	Gruber; Prskalica; Utovarivač set	9.268,30 EUR/ 1.084.500,00 RSD
200	DAVOR KIRASIĆ	Vučena Mix prikolica za pripremu stočne hrane	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
201	KATARINA PERČIĆ	Gruber	7.946,28 EUR/ 929.808,00 RSD
202	ZORAN STANTIĆ	Freza i rolo balirka	8.399,16 EUR/ 982.800,00 RSD

203	BOJAN KOLAR	Prikolica za transport poljoprivrednih proizvoda	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
204	DANIJEL ŠARČEVIĆ	GPS navigacija	9.210,62 EUR/ 1.077.750,00 RSD
205	ANA ILEŠ VUJEVIĆ	Tanjurača	9.829,79 EUR/ 1.150.200,00 RSD
206	IVAN VOJNIĆ TUNIĆ	Pužni transporter	994,13 EUR/ 116.325,00 RSD
207	VESNA BILINOVIĆ	Vučeni rasipač mineralnog gnojiva	6.333,85 EUR/ 741.135,00 RSD
208	ZORAN SKENDEROVIĆ	Atomizer i malčer	8.008,49 EUR/ 937.087,50 RSD
209	STIPAN ČELJUSKA	Prikolica za transport košnica, centrifuga i pumpa za pretakanje meda	6.290,91 EUR/ 736.110,00 RSD
210	JELENA JURIŠIĆ	Plastenik	5.959,22 EUR/ 697.298,38 RSD
211	MARIJA IVANKOVIĆ	Mreža za zasjenu, UV stabilizirana folija za plastenik, kultivator, duvač i usisavač, robot kosilica	3.686,20 EUR/ 431.328,00 RSD
212	ANA VUKOVIĆ	Rotaciona kosa	5.768,65 EUR/ 675.000,00 RSD
213	NIKOLA LOZANČIĆ	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
214	KATICA DULIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	8.345,32 EUR/ 976.500,00 RSD
215	DORIJAN VUČINAC	GPS navigacija autopilot	9.308,68 EUR/ 1.089.225,00 RSD
216	MARIJAN VUKOVIĆ	Mešaona za stočnu hranu, cisterna za osoku, uređaj za montažu točkova	7.662,36 EUR/ 896.585,85 RSD
217	JASMINKA ŽIVKOVIĆ	Traktorska prikolica	9.688,13 EUR/ 1.133.625,00 RSD
218	IVAN VUKMANOV ŠIMOKOV	Kombinovani kembridž valjak	6.232,15 EUR/ 729.234,00 RSD
219	ZLATKO ŠIC	Trobrazni plug	7.223,83 EUR/ 845.272,80 RSD
220	MIROSLAV RUDINSKI	Žitna sijačica, rasipač mineralnog gnojiva	7.435,84 EUR/ 870.080,25 RSD
221	NIKOLA ŠEGRT	Žitna sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
222	ZLATKO MLINKOV	Prednji traktorski utovarivač set	6.858,29 EUR/ 802.500,00 RSD
223	EVA KLIMPF	Poluteška drljača	4.153,74 EUR/ 486.036,00 RSD
224	SLOBODAN HORVAT	Valjak za posle setvenu obradu zemljišta	8.736,31 EUR/ 1.022.250,00 RSD
225	MIRJANA NIMČEVIĆ	Traktor	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
226	DAVOR SKENDEROVIĆ	Cisterna za tekuće stajsko gnojivo	7.133,90 EUR/ 834.750,00 RSD
227	GABOR IVKOVIĆ IVANDEKIĆ	Kembridž valjak	6.768,55 EUR/ 792.000,00 RSD
228	DRAGANA KONC	Heder za suncokret	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
229	PETAR BABIČKOVIĆ	Sjetvospremač	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
230	STIPAN MLINKO	Žitna sijačica	10.000 EUR/ 1.170.117,00 RSD
231	NIKOLA RATKOVIĆ	Tanjurača vučena poluteška 2,4m sa rotorom	6.037,86 EUR/ 706.500,26 RSD
232	TAMARA FRANJO	Traktorska prikolica	9.597,93 EUR/ 1.123.070,10 RSD
233	LUKA MRKALJEVIĆ	Sjetvospremač; Uspravna mješaona; Pužni transporter 10m; Pužni transporter 3m	8.045,77 EUR/ 941.449,22 RSD
234	SANDRA DULIĆ	Prskalica	8.802,36 EUR/ 1.029.979,11 RSD
235	LIDIJA DŽINIĆ	Mješaona za stočnu hranu	5.535,76 EUR/ 647.748,69 RSD
236	STEFAN VULINOVIĆ	Nošena ratarska prskalica	4.707,87 EUR/ 550.875,87 RSD
237	ANĐELKA HORVACKI	Sjetvospremač	4.989,66 EUR/ 583.848,60 RSD

238	LJILJANA KANJA	Rasipač mineralnog gnojiva	6.045,92 EUR/ 707.443,38 RSD
239	IVAN BUDIMČEVIĆ	Poluteška drljača; Mešaona za pripremu stočne hrane	7.931,14 EUR/ 928.036,17 RSD
240	IVAN RUKAVINA	Poljoprivredni valjak He-Va	9.728,65 EUR/ 1.138.365,87 RSD
241	DARKO VUKMANOV ŠIMOKOV	Kratka tanjurača vučena 3m	9.712,27 EUR/ 1.136.449,22 RSD
242	DRAGICA NAĐHEĐEŠI	Vučena tanjurača, poluteška drljača	8.999,50 EUR/ 1.053.046,79 RSD
243	JULIJANA ŠIJAKOVIĆ	Prikolica za prijevoz košnica	2.927,05 EUR/ 342.499,10 RSD
244	IVAN HODAK	Vučena prskalica	9.728,65 EUR/ 1.138.365,87 RSD
245	ZORAN MATKOVIĆ	Rasipač mineralnog gnojiva	9.728,65 EUR/ 1.138.365,87 RSD
246	SNEŽANA BRKLJAČA	Rasipač mineralnog gnojiva	8.921,32 EUR/ 1.043.898,82 RSD
247	VLADA ŠAFARIK	Traktorska prikolica	9.416,78 EUR/ 1.101.873,44 RSD
248	JASNA IVOŠEV	Akumulatorski trimer, kosilica, kultivator, UV folija	3.150,35 EUR/ 368.627,81 RSD
249	MIRA PANČIĆ	Traktorska prikolica	6.612,58 EUR/ 773.749,23 RSD
250	BERNARD BEBEK	Traktor	4.063,17 EUR/ 475.438,43 RSD
251	MARKO UŠUMOVIĆ	Sijačica za ratarstvo	8.940,81 EUR/ 1.046.179,38 RSD
252	IVICA VULINOVIĆ	Drljača; Rasipač mineralnog gnojiva	5.969,37 EUR/ 698.486,13 RSD
253	MARINKO KORPONAJIĆ	Vučna tanjurača; Prskalica	6.576,36 EUR/ 769.511,06 RSD
254	VERICA VUKOVIĆ	Traktorska prskalica	2.066,75 EUR/ 241.833,93 RSD
255	MARINA IVKOVIĆ IVANDEKIĆ	Sjetvospremač	4.448,18 EUR/ 520.489,10 RSD
256	DRAGAN PERŠIĆ	Poluteška drljača i selektor za žitarice	5.281,94 EUR/ 618.048,78 RSD
257	PAVLE NERALIĆ	Vučena poluteška tanjurača	4.850,10 EUR/ 567.518,45 RSD

II.

Sredstva za Program razvoja poljoprivrede hrvatske zajednice u Republici Srbiji osigurana su od strane Vlade Republike Hrvatske posredstvom Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

III.

Fondacija za razvoj hrvatske zajednice u Republici Srbiji zastupana po upravitelju Lazaru Cvijinu, potpisat će sa dobitnicima financijske potpore iz točke I. ove Odluke, ugovore o dodjeli sredstava u roku od 30 dana od dana stupanja ove Odluke na snagu.

IV.

Isplata odobrenih sredstava izvršit će se na tekuće račune korisnika pod sljedećim uvjetima:

1. Za korisnike koji su se prijavili s priloženim predračunom: u roku od 7 (sedam) dana od dana realizacije projekta i dostave potpunih dokaza o izvršenom plaćanju i isporuci opreme/strojeva;
2. Za korisnike koji su se prijavili s priloženim računom: u roku od 7 (sedam) dana od dana obostranog potpisivanja Ugovora o dodjeli financijske potpore, uz priložene dokaze o isporuci.

V.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.

Subotica, 25.08.2026. godine

Predsjednik Upravnog odbora Cro - Fonda
Željko Horvat

Feszti u urbanoj prašumi

Zapuštene površine nisu nikakva rijetkost u našem gradu. Zapravo, to je redovita slika Subotice i kao takva posve je neopravdano izostavljena iz turističke ponude grada, bilo da je riječ o ogromnom prostoru kod nekadašnje tvornice *Zorka*, o prašumi na kraju Ulice Sándora Petőfija ili pak o ruglu u Gomborskom sokaku. A kada se malo bolje razmisli, takvih je slika, i to na desetke, gotovo u svakom gradskom kvartu, pa ako se tu još dodaju i one u prigradskim naseljima, Turistička organizacija Subotice mogla bi u svoj repertoar uvrstiti višednevni obilazak napuštenih i zapuštenih lokacija uz stručno vodstvo eksperata o lokalnoj povijesti.

Koliko se, recimo, samo nadahnutih govora propustilo na prostoru pokraj Otvorenog sveučilišta, tamo gdje je sada »gradilište« a nekoć je bilo zamišljeno da to bude kino. Dovoljno je bilo samo skrenuti desno od Franjevačke crkve i na par koraka, u povijesnoj jezgri Subotice, naići na deformiranu sliku njezine prapovijesti. Nedostajalo je samo mašte za originalni ugođaj: samoniklu floru obogatiti domaćom i divljom faunom i platiti statiste da odjeveni u različita ruha iz zemunica ili baraka svjedoče o povijesti grada, od srednjeg vijeka do modernih dana. Da je, dakle, bilo mašte a zatim i pameti moglo se – po uzoru na Ópusztaszer i *Feszti* u njemu – debelo profitirati na lokalnoj povijesti, i to uz minimalna ulaganja. Ali, kao što znamo, ta je prilika propuštena do neke sljedeće.

A sljedeća se, sva je prilika, već neko vrijeme ukazuje, i to također na veoma atraktivnom, rekli bismo čak i ekskluzivnom prostoru. Prošlo je, naime, šest punih mjeseci, pa i cijelih pol godine, otkako je *Mala gostiona* izgorjela sasvim dovoljno da od njenog vraćanja u izvorno stanje odustanu i najveći optimisti. Dobro, možda vatrogasci nisu morali biti toliko revnosni pa da ugase i najrazigranije plamičke, ali i ovo što je vatra uradila dovoljno je. Sve ostalo sada je samo pitanje vremena i stvar strpljenja: uz malo sreće priroda će odraditi svoje i na mjestu nekadašnje *Male gostione* – uz originalno zgarište – također nići će krasna prašuma. Za to vrijeme – a ima ga dovoljno – uz malo pameti i mašte Turistička organizacija Subotice, uz svesrdnu pomoć obližnjeg Zoološkog vrta i lokalne samouprave, mogla bi poraditi na obogaćivanju pitome i divlje faune, te angažirati Narodno kazalište da iz svog fundusa izdvoji građansku garderobu iz XIX. stoljeća u koju će biti odjenuti statisti kako bi se dobila što autentičnija slika iz vremena prije i nakon postanka *Male gostione*. Uz ionako bogatu ponudu turističkog kompleksa i jedinstvene zelene vode Palićkog jezera obilazak ovoga zgarišta bio bi pravi hit za brojne posjetitelje sa svih strana svijeta i opet bi se na lokalnoj razini moglo konkurirati Ópusztaszeru. Naravno, trebalo bi ga opremiti i modernim audio-vizualnim sadržajima, ali to treba prepustiti iskusnim snagama koje su se već isprobale na izgradnji *Aquaparka*.

Nažalost, kao i uvijek kada je riječ o ovako vedrim sanjarenjima, mora se pojaviti i remetilački faktor u vidu realnosti. Ta prokleta realnost buši šareni balon mašte pitanjem »a što ako je ovaj teren već unaprijed zauzet«? Što ako je već i prije požara postojao investitor koji će se na zgarištu pojaviti s gotovim projektom i koji neće, kao na primjeru prašume kod Otvorenog sveučilišta, čekati desetljećima da otvori karte i kaže kako će na tom mjestu ponuditi i hotel s kockarnicama i noćnim barom, a ne samo ostarjeli restoran kojeg bi zub vremena – uz adekvatno neodržavanje – izgrizao za par stotina ili tisuća godina? Pa onda što ako tužitelj Osnovnog javnog tužiteljstva skine masku anonimnosti i izađe pred javnost, da ga ljudi vide i upoznaju, i kaže da je njegova sumnja, izrečena dva dana nakon što su vatrogasci otišli, da je požar podmetnut potvrđena nalazima djelatnika Policijske uprave u Subotici koji su otkrili ne samo počinitelje nego i njihove nalogodavce za ovaj teroristički akt prema zavičajnoj povijesti? Ili, pak, kao vrhunac ove realne fikcije, što ako i sam gradonačelnik, iznerviran neradom na utvrđivanju činjenica i odgovornosti, također zagrmi s konferencije za medije i javno prozove djelatnike Policijske uprave i Osnovnog javnog tužiteljstva u Subotici za javašluk i svjesno prikrivanje činjenica, a samim tim i za sudjelovanje u korupciji i pozove građane da, zajedno s njim na čelu, svakoga dana blokiraju glavne ceste u gradu i na Paliću dok se istina konačno ne otkrije?

Sve do sada navedeno zvuči lijepo, gotovo idealno da bi bilo i ostvarivo, zar ne? Osim, možda... dijela koji se tiče investitora. A onda se sanjarenje prekida i policija, tužiteljstvo i lokalna samouprava dolaze na svoje mjesto...

Z. R.

Prof. dr. sc. prim. Krešimir Glavina
(1940. – 2026.)

U utorak, 18. kolovoza, u Zagrebu je preminuo liječnik radiolog, sveučilišni profesor i upravitelj medicinskih ustanova Krešimir Glavina.

Kako se navodi u natuknici o njemu u *Leksikonu podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca*, rođen je u Subotici 1. siječnja 1940. godine u obitelji Martina i Jage, rođene Gencel. Osnovnu školu i gimnaziju završio je u rodnom gradu, gdje je maturirao 1958. Iste je godine upisao studij medicine na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu na kojem je diplomirao 1964. Kao liječnik Opće bolnice u Subotici od 1964. upućen je na specijalizaciju iz radiologije u Zavod za radiologiju Kliničke bolnice *Dr. Mladen Stojanović* u Zagrebu (1969.-72.). Nakon toga kao liječnik specijalist nastavio je raditi u Općoj bolnici u Subotici (1972.-73.) sve do sloma Hrvatskog proljeća. Godine 1969. u svezi s pripremama za osnivanje Ogranka Matice hrvatske u Subotici postao je član-radnik Matice hrvatske u Zagrebu, a kasnije je zbog toga i zbog aktivnosti u svezi s osnivanjem HKUD-a *Bunjevačko kolo* u Subotici u pravoj hajci koja je provedena protiv »hrvatskih nacionalista« među liječnicima politički proganjan, smijenjen je s dužnosti voditelja bolničkog odjela i onemogućeno mu je stručno usavršavanje i napredovanje te se 1973. preselio u Hrvatsku. Radi isprva u Službi za radiologiju Opće bolnice u Našicama (1973.-78.), gdje je bio rukovoditelj službe i ravnatelj bolnice (1974.-78.), a zatim u Odjelu za radiodijagnostiku Opće bolnice u Osijeku (1978.-87.), gdje je bio rukovoditelj toga odjela od 1987. do 1991. Za vrijeme Domovinskog rata obavljao je dužnost ravnatelja Opće bolnice Osijek (1991.-92.) te dužnost ravnatelja Kliničke bolnice Osijek (1992.-2000.).

Poslijediplomski studij iz radiologije završio je na Medinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu (1981.), a na istom je fakultetu stekao titulu doktora znanosti 1998. Stručno se usavršavao u Parizu, Erlangenu (Njemačka) i Dresdenu. U nastavno-znanstvenom zvanju biran je kao znanstveni asistent (1992.), docent (1998.) i izvanredni profesor na Medicinskom fakultetu u Osijeku, na Katedri za radiologiju za predmet radiogija (2002.). Na dužnosti dekana Medicinskog fakulteta Sveučilišta *Josipa Juraja Strossmayera* u Osijeku bio je 2003.-04. Sa suradnicima je objelodanio 10 znanstvenih i stručnih radova u časopisima. Suautor je knjiga *Kirurgija izljevnog kamenca* (Osijek, 1993, 67-75 i 143-146) i *Vaskularni sustav* (Zagreb, 2001, 241-255). Saopćenjima je sudjelovao na brojnim stručnim skupovima i u Hrvatskoj i u inozemstvu, a na više znanstvenih i stručnih skupova bio je suorganizator.

Bio je član više znanstvenih i stručnih udruga – Hrvatskog liječničkog zbora, Hrvatske liječničke komore,

FOTO: KBC Osijek

Hrvatskog liječničkog društva za upravljanje i rukovođenje u zdravstvu HLZ, Hrvatske lige protiv raka i dr., a u Sekciji za radiologiju ZLH-a i Hrvatskom društvu radiologa ZJH-a član je uprave (1990.-2000). Bio je zastupnik u Zastupničkom domu Hrvatskog državnog Sabora (1992.-95.), član Nacionalnog zdravstvenog vijeća Ministarstva zdravstva RH, zamjenik predsjednika Upravnog vijeća HZZO-a (1994.-2001. i od 2003.), član Kriznog stožera Ministarstva zdravstva RH (1991.), zapovjednik Kriznog stožera Opće bolnice Osijek i zapovjednik Kriznog stožera zdravstva Osječko-baranjske županije. Nosilac je više znanstvenih i stručnih nagrada i priznanja i državnih odličja. Svojim predanim radom, odgovornošću i nesebičnim doprinosom u najtežim vremenima dr. sc. Krešimir Glavina dao je značajan doprinos očuvanju i razvoju zdravstvenog sustava i šire zajednice zajednici.

Sahranjen je u utorak, 25. kolovoza, na groblju Mirogoj u Zagrebu.

H. R.

Uspješna suradnja Požeško-slavonske županije i Hrvatske čitaonice

Baština u novom ruhu – od salaša do 3D modela

»Ova višegodišnja suradnja prerasla je u jedno prijateljstvo i, čak i ako ne bude više sredstava kroz ovaj projekt, vjerujem da ćemo pronaći način da suradnju nastavimo«, kazala je Bernadica Ivanković

Proteklog tjedna, od 17. do 21. kolovoza, u Požeško-slavonskoj županiji održana je posljednja zajednička aktivnost u okviru prekograničnog projekta *Baština koja spaja 3!*, koji provode Požeško-slavonska županija i Hrvatska čitaonica iz Subotice. Projekt se realizira sredstvima Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske.

Na petodnevno putovanje u Požegu krenulo je 23 djece koja pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku iz Subotice, Tavankuta i Đurđina. Tijekom boravka imali su priliku upoznati Požegu i brojna druga mjesta Požeško-slavonske županije, njihove kulturne i povijesne znamenitosti, prirodne ljepote, ali i suvremene načine predstavljanja baštine.

Bogati program i nezaboravno iskustvo

»Posjetili smo Gradski muzej Požega, Požešku kuću i Gradsku knjižnicu Požega, a u Velikoj smo obišli Kuću Panonskog mora. Bili smo i u Parku prirode Papuk, gdje su djeca imala priliku uživati i u Adrenalinskom parku Duboka, kao i u Aquaparku Shhhuma«, priča predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković** koja je vodila djecu.

U Kutjevu su posjetili dvorac, koji je obnovljen prije desetak godina i danas je u privatnom vlasništvu te je pretvoren u hotel. Djeca su tako mogla vidjeti kako je povijesna građevina sačuvala svoj autentičan izgled, uz suvremene sadržaje. Po riječima Bernadice Ivanković, posebno zanimljiv bio je posjet Pleternici. U Muzeju bećarca upoznali su se s bogatom baštinom bećarca, a imali su priliku i sami snimiti vlastiti bećarac. Vozili su se panoramskim vlakićem, a u Interpretacijskom centru *Terra Panonica* uz pomoć suvremene tehnologije upoznali su biljni i životinjski svijet koji je nekada živio na prostoru Panonskog mora.

Ovogodišnjem programu posebno je odgovarao i posjet ranču *Čondić*, gdje su djeca imala priliku susresti i hraniti životinje. Taj se sadržaj lijepo uklopio u temu ovogodišnjeg *Etnokampa* Hrvatske čitaonice – *život na salašu,* a program su upotpunile i sportske igre.

U Lipiku su posjetili Interpretacijski centar termalne baštine *Vila dobre vode*, otvoren prije dvije godine, gdje su se upoznali s mineralnim vodama i tradicijom lipičkog lječilišta. Djeca su mogla izraditi i vlastitu naljepnicu za bočicu te natočiti ljekovitu vodu. Posjetili su i Državnu ergelu *Lipik*, koja je pri kraju obnove, gdje su saznali više o uzgoju konja i upoznali najstarijeg lipicanca na ergeli. Ti-

jekom ovog putovanja posjetili su i Pakrac, gdje su obišli povijesni kompleks *Spahijski podrum*. Riječ je o svojevrsnom hibridnom prostoru u kojemu se danas nalaze gradska knjižnica i muzej, a povijest je predstavljena i uz pomoć suvremene tehnologije. Djeca su ondje saznala više o prvoj kovnici novca na prostoru Hrvatske i slavonskom banovcu, vidjela kako se novac nekada kovao te su ovdje izrađivali vlastite razglednice. Na planinarskom domu iznad Pakraca održan je i kviz znanja, koji je, prema riječima Bernadice Ivanković, prošao odlično.

»To je pokazatelj da su djeca pratila sve što su tijekom putovanja vidjela i da su puno toga naučila. Za sve muzeje i edukacijske centre koje smo posjetili karakteristično je da je u njih uloženo puno sredstava i da su opremljeni suvremenom tehnologijom. Osim klasičnog načina predstavljanja povijesti i baštine, djeca su imala priliku sudjelovati u brojnim interaktivnim sadržajima – koristiti VR naočale, računala, tablete i različite edukativne igre. Na taj im je način učenje bilo puno pristupačnije i zanimljivije, a vjerujem i da će ono što su na ovaj način vidjeli i doživjeli ostati dugotrajnije u njihovu sjećanju«, kazala je Ivanković.

Od istraživanja do 3D modela

Završnoj aktivnosti u Požegi prethodio je istraživački vikend tijekom kojega su djeca istraživala salaše i način života na njima. Obišli su nekoliko salaša, promatrali njihove karakteristike i detalje te istraživali kako se nekada živjelo. Potom su stečeno iskustvo predstavili vršnjacima u *Etnokampu*. Nakon terenskog dijela, uz pomoć voditelja **Miroslava Šarčevića**, upoznali su se s osnovama 3D modeliranja te su na računalima izradili model tipičnog salaša. Uz pomoć 3D printera izrađeni su i privjesci u obliku salaša.

»To je djeci bilo vrlo interesantno. Nakon toga napravili smo i veći model salaša. Izradili smo silikonski kalup, a potom smo na *Etnokampu* uz pomoć kalupa izlijevali modele od gipsa. Djeca su ih zatim ukrašavala 3D olovkama, dodajući elemente poput drveta, đerma, klupice,

bunara i krušne peći. Radili smo i gravuru na staklu, a na metalnim lončićima i platnenim torbama sublimacijskim tiskom koristili smo njihove kolažne fotografije s elementima salaša. Tako smo dobili jedno novo viđenje salaša«, pojasnila je Ivanković.

Projekt je Hrvatskoj čitaonici donio i vrijednu opremu koja će se koristiti i nakon njegova završetka. U proteklom razdoblju nabavljeni su strojevi i materijali za rad sa staklom, drvetom, glinom i metalom, što će omogućiti nastavak kreativnih radionica, ali i izradu različitih suvenira.

»To će nam pomoći i u samoodrživosti, ali prije svega omogućiti da s djecom i dalje radimo na razvijanju kreativnosti. Sada imamo mogućnost sustavnije i sve bolje organizirati takve aktivnosti.

Zahvaljujući projektu osigurano je 24.500 eura, a nabavljena su dva 3D printera, 20 3D olovaka, printer za sublimacijski tisak A3 formata, sublimacijska peć, laser za graviranje, prijenosna termo preša te različiti materijali za radionice, među kojima su metalni lončići, platnene torbe i filamenti za 3D tisak. Za potrebe *Etnokampa* i istraživački vikend nabavljeni su i veliki suncobrani, drveni rasklopni stolovi, stolice i police. Tijekom ovogodišnjih aktivnosti korištena je i oprema nabavljena u prethodne dvije godine, poput računala, tableta, printera i preša, koja je novom opremom dodatno nadopunjena«, rekla je Ivanković.

Sudionici projekta tijekom posjeta primljeni su i u sjedištu Požeško-slavonske županije, gdje je županica **Antonija Jozić** izrazila zadovoljstvo trogodišnjom suradnjom s Hrvatskom čitaonicom.

Iako još nije poznato hoće li projekt biti moguće nastaviti i četvrtu godinu kroz isti izvor financiranja, županica je istaknula kako će se razmotriti mogućnosti da se ova suradnja nastavi i u budućnosti.

Razgovaralo se i o mogućnosti da djeca iz Požege posjete Suboticu i sudjeluju u nekoj od aktivnosti Hrvatske čitaonice, možda upravo u vrijeme *Etnokampa*. Time bi se suradnja, koja je tijekom protekle tri godine prerasla u prijateljstvo, mogla nastaviti i u budućnosti.

»Djeca su se kroz ove aktivnosti međusobno bolje upoznala i mislim da je i to jedan od važnih rezultata projekta. Ova višegodišnja suradnja prerasla je u jedno prijateljstvo i, čak i ako ne bude više sredstava kroz ovaj projekt, vjerujem da ćemo pronaći način da suradnju nastavimo«, zaključila je Bernadica Ivanković.

Ž. V.

HKC *Bunjevačko kolo,* Subotica

Turneja u Rumunjskoj

Izvođački ansambl folklornog odjela Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice gostovao je na 26. Međunarodnom festivalu folklora *Baragan's Flower* u Rumunjskoj od 14. do 19. kolovoza.

Ovaj festival predstavlja kulturnu manifestaciju koja okuplja domaće i strane ansamble radi njegovanja i razmjene tradicijske narodne igre, pjesme i nošnje, a osnovni cilj je prikazivanje i očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa različitih naroda. Na festivalu su uz folkloraše HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, odnosno Srbije, nastupili i ansambli iz Rumunjske, Slovačke, Poljske, Italije i Paragvaja. Tijekom četiri dana festivala, folkloraši spomenutih zemalja nastupali su na različitim lokacijama, uključujući gradove Amara i Slobozia, kao i u mjestima Milosesti, Valea Macrisului, Giurgeni i Mihail Kogalniceanu.

Tijekom ove turneje HKC *Bunjevačko kolo* nastupio je na svečanom otvorenju Festivala koji je održan u teatru u Amari, zatim su imali nastup dvije večeri za redom u okrugu Ialomița u mjestima Milosesti i Mihail Kogalniceanu i posljednji festivalski nastup bio je u gradu Slobozija, gdje su nastupili na svečanom zatvaranju. Ujedno, sudjelovali su i u svečanom mimohodu, te u zajedničkom velikom kolu na gradskom trgu u kojem su nastupili svi sudionici festivala.

Budući da se svatko predstavljao svojim autentičnim plesovima, tako su se predstavili i članovi folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo.*

»Nastupili smo s koreografijama *Bunjevački plesovi* i *Momačko kolo.* Orkestar Centra imao je svoju zasebnu točku gdje su izveli *Gazdačko kolo,* te je naš gajdaš **Zdenko Ivanković** također imao samostalnu točku. Zadovoljni smo kompletnom organizacijom festivala. Bio je to jedan ozbiljan festival koji je pod okriljem CIOF-a i nastupi na otvorenju i zatvaranju samog festivala zaista su bili na visokoj razini i sjajno organizirani. Bili smo smješteni u hotelu u *Amari*, koji se nalazi u blizini istoimenog ljekovitog jezera. Zapravo, to je neka vrsta toplica, no i mi smo iskoristili priliku i okupali se u toj ljekovitoj vodi. Uz to, bilo je zanimljivo družiti se s ljudima iz Slovačke i Paragvaja, budući da smo s njima bili u istom smještaju, te upoznati njihovu nošnju i ples«, priča folkloraš i asistent folklornog odjela **Nemanja Sarić**

Nakon turneje i povratka iz Rumunjske, već 21. kolovoza folklorni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* nastupio je na festivalu *Interetno* u Subotici koji je također pod okriljem CIOF-a. Festival *Interetno* ove je godine obilježio 25 godina postojanja, a HKC je sudjelovao gotovo na svih 25.

Ž. V.

Međugeneracijska solidarnost u Tavankuta

TAVANKUT – Na etno salašu *Balažević* u Tavankutu održano je druženje članova mjesnog HKPD-a *Matija Gubec* posvećeno međugeneracijskoj solidarnosti. Kroz radionice, interaktivne aktivnosti i razgovor, različite ge-

neracije razmjenjivale su iskustva, znanja i ideje te zajedno promišljale o budućim aktivnostima, objavio je *Gubec*. Aktivnosti su realizirane u okviru projekta *Tavankutsko kulturno lito*, koji je podržan od Ministarstva za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog.

Obiteljski dan u Baču

BAČ – Hrvatsko društvo *Drevni Bač* organizira *Obiteljski dan* koji će biti održan u subotu, 29. kolovoza, s početkom u 10 sati. Program će biti održan u dvorištu crkve sv. Pavla u Baču.

Organizatori su pripremili različite sportske igre i aktivnosti, među kojima su nogomet, odbojka, vučenje konopa, skok u vrećama, vodene igre i gađanje, uz još brojna iznenađenja. Za sve uzraste bit će osigurani i ručak i piće.

Cilj *Obiteljskog dana* je okupiti obitelji, ojačati zajedništvo i prijateljske veze te stvoriti lijepe uspomene kroz druženje i zabavu.

Likovna kolonija u Šidu

ŠID – 13. Likovna kolonija HKD-a *Šid* bit će održana od 28. do 30. kolovoza u crkvenim prostorijama i dvorištu u Ulici Vuka Karadžića 3 u Šidu. Svečano otvorenje kolonije zakazano je za večeras (petak, 28. kolovoza) u 19 sati. Nakon trodnevnog rada i druženja umjetnika, zatvaranje kolonije bit će upriličeno u nedjelju, 30. kolovoza. Kolonija je posvećena nedavno preminulom članu i stručnom likovnom suradniku šidske udruge **Anti Nikoliću** iz Tovarnika.

Gastro Fest u Platičevu

PLATIČEVO – *HKD Dr. Nikola Dogan* iz Hrtkovaca organizira gastronomsku manifestaciju *Gastro Fest* koja će biti održana u subotu, 12. rujna, u dvorištu katoličke crkve u Platičevu. Manifestacija je posvećena očuvanju i promicanju bogate gastronomske, kulturne i tradicijske baštine Srijema, Bačke i Banata, ali i gostiju iz Slavonije.

Program započinje u 11 sati, kada će okupljene udruge i sudionici započeti pripremu tradicionalnih jela karakterističnih za krajeve iz kojih dolaze. Nakon završetka pripreme, oko 15 sati, predviđen je zajednički ručak, a druženje sudionika, gostiju i uzvanika nastavit će se uz prigodni tamburaški program.

NIU *Hrvatska riječ*: Poziv autorima za rukopise

Nakladničko vijeće NIU-a *Hrvatska riječ* poziva autore i autorice, pripadnike hrvatske nacionalne manjine u Srbiji koji pišu na hrvatskom jeziku, da šalju svoje neobjavljene rukopise radi njihova uvrštanja u nakladnički plan te ustanove za 2027. godinu.

Zaprimaju se rukopisi iz područja književnosti – poezije, proze, dramskog stvaralaštva te književnosti za djecu i mlade – kao i publicistike, uključujući feljtone, reportaže, eseje, komentare i druge publicističke forme. Kada je riječ o književnosti, u obzir dolaze i rukopisi pisani na dijalektalnim govorima Hrvata.

Preporučuje se da rukopis bude popraćen recenzijom, a uz njega je potrebno priložiti i kratak životopis autora ili autorice.

Rukopisi se dostavljaju u elektroničkom obliku, kao Word dokument, na mail: *naklada@hrvatskarijec.rs*, najkasnije do 1. studenoga 2026. godine.

Pristigle rukopise razmatrat će Nakladničko vijeće NIU-a *Hrvatska riječ*, koje će donijeti odluku o njihovu uvrštavanju u nakladnički plan ustanove za 2027. godinu.

HRVATSKA RIJEČ

Četrnaesti saziv umjetničke kolonije *Stipan Šabić* održan u Subotici

Prostor susreta i umjetničke slobode

Trinaest akademskih umjetnika iz sedam zemalja tijekom šest dana stvorilo tridesetak djela

Hrvatska likovna udruga *Croart* organizirala je od 17. do 22. kolovoza XIV. Međunarodnu umjetničku koloniju *Stipan Šabić*. Ovogodišnji saziv održan je u etno-parku *Majkin salaš* na Hajdukovu, u okolici Subotice, a okupio je trinaest akademskih umjetnika iz Srbije, Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Njemačke i Sjeverne Makedonije.

Tijekom šest dana zajedničkog stvaranja nastalo je tridesetak djela različitih poetika, tehnika i senzibiliteta. Ona će obogatiti fundus *Croarta*, a kroz izložbu planiranu za iduću *Noć muzeja* pridonijet će i likovnom životu Subotice.

Različite generacije i poetike

»Upravo ta različitost umjetničkih rukopisa daje posebnu vrijednost svakoj koloniji, jer se u njoj susreću različite generacije – od sveučilišnih profesora do mladih umjetnika, magistara slikarstva – različita iskustva i načini izražavanja«, kaže predsjednica udruge i Organizacijskog odbora kolonije **Nela Horvat**.

Tema je i ovoga puta bila slobodna. Među nastalim djelima zastupljene su apstraktne kompozicije, dok pojedine slike karakteriziraju bogate teksture i grublje površine, oslanjajući se na ekspresionističku gestu i iskustvo enformela. Od tehnika su korištene akrilne i uljane boje te kombinirana tehnika, dok je jedna od sudionica koristila i materijale pronađene na licu mjesta (*in situ*), poput lišća i trave.

Dojmovi gostiju

Drugi je put na koloniji *Stipan Šabić* sudjelovao istaknuti bugarski slikar **Stefan Altakov**, profesor na Sveučilištu *Sv. Kliment Ohridski* u Sofiji. Njegov umjetnički izraz predstavlja spoj različitih stilskih elemenata – simboličkih, ekspre-

sionističkih, apstraktnih i minimalističkih. Izlagao je u više gradova u Srbiji, među kojima su Beograd, Novi Sad i Niš.

Na subotičkoj koloniji izradio je dvije slike. Na jednoj kombinira latinsku sentencu *Ars longa, vita brevis* s elementima rimskog mozaika, dok je druga, kako pojašnjava, posvećena vezama modernizma i postmodernizma u likovnoj umjetnosti.

»Bio sam na brojnim kolonijama u regiji, a za koloniju *Stipan Šabić* može se reći da je izbor umjetnika odličan, kao i nastale slike. I organizacija je odlična. Želimo organizatorima da zadrže ovako visoku razinu kolonije«, kaže Altakov.

Bora Arsovski iz Skoplja slikar je i likovni pedagog, a danas predaje fotografiju u jednoj umjetničkoj školi. Sudjelujući prvi put na ovoj subotičkoj koloniji, iza sebe je ostavio dvije apstrakcije koje, kako sam kaže, predstavljaju svojevrsne »kolorne avanture«.

»U apstraktnom slikarstvu vidim jedan zadatak koji je mnogo osoban. Tu ne možete kopirati ni samoga sebe. Ovo lijepo prirodno okruženje dalo mi je snagu da se osjetim slobodnim i taj osjećaj prenio sam na platna. Osim kolonije, koja je bila poput obitelji, sviđa mi se i Subotica, mogućnost da smo mi vidjeli vas, a vi vidjeli nas«, kaže Arsovski.

Po obrazovanju kipar, **Petar Koši** iz Zagreba na koloniji je ostavio dvije apstraktne slike – na jednoj je naslikao nebo, a na drugoj ženski profil inspiriran stilovima renesanse i secesije.

»Bio sam dosad na kolonijama u Hrvatskoj i Sloveniji, a sada sam prvi put u Srbiji. Izvrsno je, dobra je ekipa, uvijek se nešto novoga nauči jer svi imamo različite tehnike i stilove«, kaže Koši.

Susreti u digitalno doba

Ovogodišnji saziv kolonije zatvorio je novinar *Hrvatske riječi* **Davor Bašić Palković**, koji se osvrnuo na mjesto likovnih kolonija u suvremenom digitalnom dobu:

»Kakvo mjesto likovne kolonije imaju u suvremenoj digitalnoj eri, u kojoj umjetnici mogu stvarati, komunicirati i predstavljati svoj rad ‘online’, bez ikakvih prostornih

ograničenja? Kolonija pruža ono što digitalni svijet teško može zamijeniti i to se sve više ogleda kao njezina vrijednost – nekoliko dana zajedničkog rada, neposrednog susreta, razgovora i promišljanja umjetnosti. Također, priča koju ste šest dana ovdje stvarali nastavlja se kroz djela, izložbe i veze koje ostaju nakon što se raziđete.«

Po riječima organizatora, održavanje kolonije pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Hrvatsko nacionalno vijeće, Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama.

H. R.

Jubilarni, XXX. saziv Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*

Umjetnost koja već tri desetljeća spaja ljude

Jubilarni saziv kolonije okupio je četrdesetak umjetnika, među kojima i šesnaest gostiju iz šest država. Trideseta obljetnica bila je prigoda za podsjećanje na umjetnike koji su oblikovali ovu manifestaciju, ali i za nova stvaralačka druženja

U Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* u Subotici održan je jubilarni, XXX. saziv Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*. Tijekom tri dana kroz koloniju je prošlo četrdesetak umjetnika, a uz članove Likovnog odjela Centra sudjelovalo je i šesnaest gostujućih slikara iz Srbije, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Slovačke, Mađarske i Rusije.

Sudionike je u ime HKC-a *Bunjevačko kolo* pozdravio **Marinko Katić**, pozvavši ih da vrijeme provedeno u Subotici iskoriste za stvaranje, razmjenu iskustava i upoznavanje kolega iz različitih sredina. Uz otvorenje ovogodišnje kolonije prikazana je i izložba radova nastalih na njezinu prošlogodišnjem, XXIX. sazivu. Posjetitelji su mogli pogledati pedesetak djela amaterskih i akademskih stvaralaca iz Srbije, Hrvatske, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Bjelorusije. Kroz različite likovne poetike umjetnici su prikazivali bačku ravnicu i život ovdašnjih ljudi, staru gradsku jezgru Subotice, pejzaže i mrtvu prirodu.

Tragovi umjetnika koji su stvarali koloniju

U povodu tridesete obljetnice priređena je retrospektivna izložba s izborom djela iz fundusa Centra, kao i svo-

jevrsna mala akademija posvećena umjetnicima koji su tijekom protekla tri desetljeća ostavili trag u razvoju kolonije. Predstavljeni su radovi domaćih autora **Stipana Šabića**, koji je bio začetnik cijele priče, **Ruže Tumbas**, **Cilike Dulić Kasibe**, **Roze Lipaić**, **Ante Rudinskog** i **Šime Peića**. Izložena su i djela gostujućih umjetnika **Istvána Szajka**, **Stjepana Albota**, **Save Stojkova**, **Sándora Kerekesa** i **Györgya Borosa**. Uz radove su prikazani kratki tekstovi koji posjetitelje upoznaju s autorima i njihovim mjestom u povijesti kolonije.

»Posebno želim pohvaliti Ciliku Dulić Kasibu, koja nas i dalje redovito prati, kao i Györgya Borosa. Kada vidite da umjetnik i u svojim devedesetim godinama još osjeća potrebu za stvaranjem, onda znate da umjetnost i ova kolonija imaju svijetlu budućnost. Upravo energija koju slikari nose u sebi cijelom događaju daje posebnu vrijednost«, kazala je **Josipa Križanović** iz Likovnog odjela Centra.

Slikar **Sándor Kerekes** u pratećem je katalogu zapisao kako je *Bunarić* izrastao u prepoznatljivu kulturnu manifestaciju Subotice i Vojvodine. Okupljajući profesionalne i amaterske umjetnike različitih generacija, kolonija je postala prostor kreativnog dijaloga i promicanja likovne umjetnosti bez granica. Prema njegovim riječima, danas ona nije samo mjesto nastanka novih djela nego i simbol trajnosti, zajedništva, kulturne suradnje i stvaralačke slobode.

Sloboda kao jedina zadana tema

Organizatori umjetnicima nisu zadali temu, smatrajući da upravo sloboda pruža najbolje uvjete za kvalitetno stvaralaštvo.

»Ako organizator želi dobiti kvalitetna umjetnička djela, tema treba biti slobodna jer u toj slobodi svaki umjetnik može dati najviše od sebe. Ipak, odabirom sudionika kolonija se tijekom godina prirodno usmjerila prema određenim motivima. Najčešće nastaju pejzaži, bilo urbani ili ruralni, zatim mrtve prirode, dok su apstraktni radovi nešto rjeđi. Kroz niz godina već se može prepoznati da su pojedine slike nastale upravo na *Bunariću*«, kazala je Križanović.

Na *Bunariću* je prvi put sudjelovala i **Zorica Opavski** iz Stare Pazove, koja se slikarstvom bavi već 30 godina, a petnaest godina obavlja dužnost predsjednice Udruženja likovnih umjetnika Stare Pazove.

»Ono čime se trenutačno bavim opisala bih kao apstraktnu figuraciju. Najprije napravim apstraktnu podlogu, a zatim unosim motive golubova. Oni su za mene povezanost s univerzumom, dok bijelog goluba povezujem i s Bogorodicom. Golub je također simbol duše i ja ga upravo tako doživljavam«, kazala je Opavski.

Ova se ideja razvijala kroz njezine cikluse *Emotivni dnevnik* i *Emotivni dnevnik 2*, iz kojih je jedan rad ostavila domaćinima. Za djelo nastalo tijekom kolonije izabrala je, pak, motiv karakterističan za Vojvodinu – rode.

Vizualni pisci i univerzalni jezik umjetnosti

Aleksandru Stefanovskom iz Kumanova u Sjevernoj Makedoniji, diplomiranom likovnom pedagogu i grafičaru, ovogodišnji je *Bunarić* imao i posebno osobno značenje.

»*Bunarić* obilježava 30 godina postojanja, a meni je ovo trideseta međunarodna likovna kolonija na kojoj sudjelujem. Kolonija je mjesto na kojem su umjetnici među svojima i osjećaju se prihvaćeno, a njezina je najveća vrijednost u povezivanju kultura, država i nacionalnosti te stvaranju prijateljstava koja nastavljaju živjeti i nakon njezina završetka«, kazao je Stefanovski.

Svojim učenicima, dodao je, nastoji objasniti da su umjetnici svojevrsni vizualni pisci. Slika mora sadržavati priču i prenositi način razmišljanja jer tehnički savršeno izvedeno platno bez poruke može biti vrhunski zanat, ali

ne i potpuno umjetničko djelo. Na koloniji je izradio rad u kombiniranoj tehnici akrila i zlatnih listića, s porukom na staroslavenskom jeziku: »Izgubljena ovco, vrati se svome pastiru«. Tim je djelom pozvao na povratak moralu, dobroti i temeljnim ljudskim vrijednostima.

»Umjetnost ima tri puta: najprije treba oduševiti čovjeka i zaustaviti ga pred platnom, zatim ga uzeti za ruku i uvesti u svoju priču, a na kraju ga barem malo promijeniti«, zaključio je Stefanovski.

I. U. / D. B. P.

Personalne promjene u Srijemskoj Biskupiji

Dekretima srijemskog biskupa **Fabijana Svaline** i đakovačko-osječkog nadbiskupa i metropolita **Đure Hranića** došlo je do personalnih promjena u službama svećenika u Srijemskoj biskupiji.

Na mjesto župnika u Surčinu dolazi preč. **Berislav Petrović**, dosadašnji župnik u Novom Slankamenu. Na službu župnika u Novom Slankamenu (s filijalom Stari Slankamen) i župnika u Inđiji postavljen je vlč. **Stjepan Šumanovac**. Na mjesto župnika u Beški i Maradiku postavljen je vlč. **Zdravko Čabrajac**. Na mjesto župnika u Golubincima s filijalom u Staroj Pazovi postavljen je vlč. **Dušan Milekić**, koji zadržava službu župnika u Novim Banovcima. Na mjesto župnika u Srijemskim Karlovcima dolazi vlč. **Aleksandar Kovačević**, koji preuzima i službu upravitelja Biskupijskog svetišta Gospe Tekijske u Petrovaradinu i crkve Gospe od mira u Srijemskim Karlovcima. Župama sv. Roka u Petrovaradinu i sv. Jurja u istom mjestu upravljat će mons. **Eduard Španović**, koji zadržava župničko mjesto u mjesnoj župi Uzvišenja sv. Križa. Župnik župe Čerević s filijalom Neštin, župe Beočin i župe Srijemska Kamenica postaje vlč. **Antonio Pekić** koji dolazi iz Đakovačko-osječke nadbiskupije, a na tom mjestu mandat prestaje vlč. **Luki Ivkoviću**. Svećenik Antonio Brkić iz Đakovačko-osječke nadbiskupije dolazi na službu župnika u katedralnu župu u Srijemsku Mitrovicu.

Prema Facebook stranicama župa Surčin, Novi Slankamen, Inđija, Srijemska Kamenica/Čerević/Beočin, Golubinci i Srijemska Mitrovica.

M. T.

Proštenje na Bunariću

Jučer je na Biskupijskom svetištu *Gospe od suza* započela duhovna priprema za proštenje na Bunariću. Danas, 28. kolovoza, sveta misa počinje u 19 sati, a njoj će prethoditi molitva krunice od 18.30 sati.

U subotu, 29. kolovoza, treći dan trodnevice započet će pokorničkim bogoslužjem u 19 sati. Oko 20.30 sati uslijedit će tradicionalna procesija sa svijećama, a sveta misa slavit će se u 21.15 sati. Središnji dan proštenja u nedjelju, 30. kolovoza, započinje svetom misom u 6.30 sati, nakon čega slijede dva svečana misna slavlja proštenja. Sveta misa na mađarskom jeziku počinje u 8, a na hrvatskom u 10 sati. Obje mise predvodit će biskup Zrenjaninske biskupije mons. **Mirko Štefković**.

Misno slavlje s početkom u 17 sati bit će za bolesnike i djelatnike Caritasa.

Biskupijsko svetište *Gospe od suza* otvoreno je tijekom cijele godine, a organizirane pobožnosti koje će još biti nakon proštenja su: 5. rujna – prva subota u 9.30 sati će se moliti krunica, a sveta misa je u 10 sati; 8. rujna – Mala Gospa, misa na hrvatskom je u 10 sati; 7. listopada – Kraljica Krunice, u 16.30 je krunica, a u 17 sveta misa. Ovim se i završava hodočasnička godina na Bunariću.

Ž. V.

Molitva za mir na Tekijama

Biskupijsko svetište Gospe Snježne na Tekijama poziva sve vjernike i ljude dobre volje, osobito obitelji i mlade, na molitveni program koji će biti održan u subotu, 28. kolovoza.

Tekije su kroz stoljeća bile mjesto na koje su ljudi dolazili sa svojim molitvama, zahvalama, brigama i nadama – mjesto susreta čovjeka s Bogom pod zaštitom Blažene Djevice Marije. Stoga pozivaju na molitvu za tako potreban mir.

Od 17 sati bit će prilika za svetu ispovijed, a od 17.30 sati će se moliti krunica za mir u obiteljima, državi i svijetu. U 18 sati bit će slavljena anticipirana nedjeljna sveta misa nakon koje slijedi euharistijsko klanjanje, prenosi Tiskovni ured Srijemske biskupije.

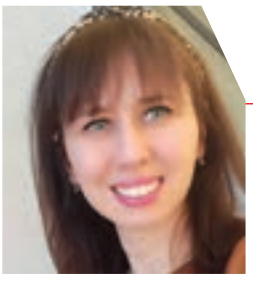
In memoriam

Ljiljana Dulić Mesaroš (1958. – 2016.)

Draga naša Ljiljana, 3. rujna navršava se 10 godina od tvoje iznenadne smrti. Godine koje prolaze ne donose zaborav, već samo jačaju uspomenu na tvoju plemenitost, dobrotu i ljubav koju si nam ostavila.

Ožalošćeni: suprug Gabor, brat Vjeko, snaha Annick i njihova djeca Tatiana i Mario

Vječnost je naš konačni cilj

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kako je neobičan ovaj život. Čovjek samo žuri i trudi se da stekne bolje, više, veće. Samo brine o tome što će misliti kolege, susjedi, rodbina. Previše radi, previše se muči, izgara za imetak i poziciju, za ugled među ljudima, a je li to u konačnici važno? Je li moderan čovjek, opterećen materijalizmom, u stanju prepoznati duhovne vrijednosti i za njih se boriti? Je li svjestan cilja kojemu ide njegov život i prolaznosti svega materijalnog? Često, i kad kaže da jeste, i dalje živi kao da nije.

Bogu je čovjek previše dragocjen, on ga ljubi toliko da je žrtvovao svoga Jedinorođenca za njegovo spasenje. Zato ga ne može prepustiti propasti, te ga stalno opominje da spasenje nije u materijalnom svijetu, podsjeća na duhovne vrijednosti, na to da se naš život nastavlja poslije ovozemaljskog puta. Čak i oni koji se smatraju dobrim vjernicima trebaju ponekad podsjetnik na prolaznost svega ovog oko nas, te na to da pravi život počinje tek kada se ovaj završi.

Križ je dio puta

Isus nas ove nedjelje kroz službu riječi opominje: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga, a tko izgubi život svoj poradi mene, naći će ga. Tâ što će koristiti čovjeku ako sav svijet stekne, a životu svojemu naudi?« (Mt 16,25-26b). Život čovjekov nije ovaj svijet i ono što mu se ovdje nudi. Naprotiv, ovaj život može mu ugroziti onaj pravi, vječni, za koji smo stvoreni. A da bi došli do konačnog odredišta našega puta u vječnosti potrebno je prihvatiti križ i ići za Kristom. Nema pravog puta bez križa. Isus nam to nikada nije ni obećao, križ je dio vjerničkog života.

Prorok Jeremija u ulomku kojega čitamo ove nedjelje žali se Bogu na težinu svoga poslanja. On, kojega je Bog izabrao za svoga glasnika, mnogo je trpio jer je bio u službi Božjoj. Narodu se nije svidjelo ono što im Bog po proroku poručuje, te su Jeremiji nametnuli mnoge patnje. On se jada Bogu, ali ne sustaje, nego služi Gospodinu sve do kraja. Bog mu je povjerio poslanje i on od toga ne odstupa.

Naša je pripadanje Kristu istovremeno i naše poslanje. To znači svjedočiti vjeru i ostajati uz Gospodina uvijek, i kada je to jednostavno i kada nije. Kršćanin je onaj koji je Kristov, tko, kao i njegov spasitelj, ne ostavlja križ, nego ga hrabro nosi. Tako čuva onaj svoj vječni život kojemu ide u susret. Jer cilj čovjekov nije uživati na ovome svijetu, biti ugledan i bogat, cilj je stići jednom u Božje kraljevstvo. To podrazumijeva razne žrtve, odricanja i prihvaćanja patnje, jer sve je ovdje uzaludno ako nas odvede u vječnu propast. Ne prijeti nam Isus, nego nas upozorava da promislimo o svojim prioritetima dok još imamo vremena. On želi naše spasenje, pa za njega se i žrtvovao, zato ne može dopustiti da nastavimo hoditi krivim putovima.

Život po Božjoj volji

I Pavao nam ove nedjelje slično poručuje: »Ne suobličujte se ovomu svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje pameti da mognete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo, savršeno« (Rim 12,2). Ponude svijeta djeluju primamljive, djeluju kao da u njima nema križa, ali one su samo varka i ne dovode nas do vječnog života. Koliko god sada o tome ne mislili jer imamo malo godina, ili sve u ovom životu ide dobro, svatko se u konačnici želi naći u zajedništvu sa svojim Spasiteljem. No, da bi se to dogodilo već sad moramo živjeti po njegovoj volji, onako kako je njemu milo, nositi svoj križ i ići za njim.

Likovna kolonija *Tekije 2026.*

Između Dunava, Fruške gore i svetišta

Kolonija je održana šesti puta, a sudjelovali su autori iz čak deset država

Hrvatski kulturni centar Petrovaradin organizirao je od 21. do 23. kolovoza likovnu koloniju *Tekije 2026.* Kolonija je započela u Kulturnom centru Novog Sada otvorenjem samostalne izložbe bugarske slikarice **Marije Masleve Makarove**, sudionice prethodnih saziva kolonije i ovogodišnje sudionice.

Na ovogodišnjoj koloniji sudjelovalo je 54 autora iz deset država – Srbije, Slovenije, Austrije, Mađarske, Hrvatske, Švedske, Sjeverne Makedonije, Bugarske, Rusije i Grčke. Kolonija se održava u župnom dvoru crkve Gospe Snježne na Tekijama.

Prostor za povezivanje

»Likovna kolonija *Tekije 2026.*, osim umjetničkog, ima i širi značaj, jer povezuje Novi Sad i Petrovaradin s europskim kulturnim prostorom, afirmira kulturu hrvatske nacionalne zajednice i potvrđuje Novi Sad kao grad u kojem različitosti predstavljaju snagu, a kultura prostor za njihovo povezivanje«, rekla je otvarajući izložbu i koloniju članica Gradskog vijeća za kulturu Grada Novog Sada **Maja Čeremidžić Šainović**.

Hrvatski kulturni centar, na čelu s predsjednicom **Jasnom M. Deranja**, Srijemska biskupija, predvođena biskupom mons. **Fabijanom Svalinom**, te novi rektor Marijanskog svetišta Gospe Snježne Tekije, vlč. **Aleksandar Kovačević**, kao domaćini kolonije, poželjeli su umjetnicima dobrodošlicu i ugodan boravak na Tekijama.

Lokalni motivi i teme

»Teme likovne kolonije su Dunav i Fruška gora, zatim 800 godina Srijemske biskupije, za što se polako pripremamo, kao i uvijek samo svetište Gospe Tekijske i povijest vezana uz njega. Izložba slika nastalih na ovoj koloniji bit će održana od 28. listopada do 5. studenoga u Kulturnom centru Novog Sada«, rekla je predsjednica HKC-a Petrovaradin **Jasna Deranja**.

Kolonija je održana pod pokroviteljstvom Grada Novog Sada, Kulturnog centra Novog Sada, Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Srijemske biskupije, a uz potporu HKC-ovih partnera – Udruženja likovnih umjetnika *Likum* Novi Sad, Udruženja likovnih stvaralaca Novi Sad, Kulturnog centra *Petőfi Sándor* u Novom Sadu i Srpsko-bugarskog prijateljstva Novi Sad.

U iznimnom ambijentu svetišta i njegove okolice već prvoga dana nastala su brojna djela. Sudionici su se složili da je jedna od posebnih vrijednosti kolonije njezin međunarodni karakter. Na Tekijama se susreću umjetnici iz različitih sredina, sklapaju prijateljstva i stvaraju umjetničke veze zahvaljujući kojima se njihovi radovi predstavljaju diljem Europe. Istodobno, iskustva, dojmovi i sjećanja koja nose s kolonije ostaju im trajna vrijednost.

M. Mikolaci

17. Dani Luke Botića u Đakovu

Predstavljena i književnost vojvođanskih Hrvata

Ovogodišnji, 17. Dani Luke Botića održani su od 21. do 24. kolovoza u Đakovu, Slavonskom Brodu i Kaštel Lukšiću, uz više programa gdje su nastupili književnici, glazbenici, fotografi, redatelji, među kojima su i autori iz Srbije.

Na panelu *Mostovi književnosti i umjetnosti*, održanom u Đakovu, sudjelovao je i književnik **Tomislav Žigmanov** koji je govorio o suvremenom književnom stvaralaštvu Hrvata u Srbiji.

Iste večeri predstavljen je i CD *Dugih lampa sjaj* u izdanju Matice hrvatske Subotica. Na CD-u su se našle odabrane pjesme **Vjekoslava Majera** koje je uglazbio, aranžirao i izveo novosadski kantautor **Nemanja Nešić.** Uz njega, Majerove pjesme pred đakovačkom publikom izveli su **Svetozar Nešić**, **Nenad Patković** i **Đorđe Bubnjević**. O CD-u *Dugih lampa sjaj* i Majerovom pjesništvu govorili su **Nevena Mlinko** i **Darko Baštovanović**.

Žigmanov, Baštovanović i Mlinko sudjelovali su i u revijalnom dijelu pjesničkih posveta **Luki Botiću**, gdje su čitali svoju poeziju.

U sklopu manifestacije, u Centru za kulturu Đakovo otvorena je izložba fotografija **Mihaela Kelbasa** »Muravićev slikarski trag u Srijemskoj Mitrovici«, s freskama iz srijemske katedrale slavonskobrodskog slikara **Josipa Muravića**.

Podsjetimo, Luka Botić (Split, 1830. – Đakovo, 1863.) bio je književnik i političar. Smatra se osnivačem hrvatskog romantičnog epa.

H. R.

Hrvatska riječ, broj 82, 28. kolovoza 2004.

Vojvodina uskoro postaje dvonacionalna pokrajina

Za manjine cenzus ipak prevelik

»Pa što će Slovacima politička stranka?« zapitao se jedan kvazidemokrat, sam odgovorivši: »Za Slovake je motika, a ne politika.«

Piše: Andrej Spevak

Vojvođanska skupština je u predvečerje lokalnih izbora i izbora zastupnika za Skupštinu Vojvodine navodno »pomogla« manjinama. Međutim, jasno je kako prirodni prag od 15.000 glasova mogu prekoračiti i svoje zastupnike dobiti samo Mađari. Ostale manjine koje žive u Vojvodini – Slovaci, Hrvati, Rumunji, Rusini i ostali – nemaju šanse.

Evo konkretnog primjera: Slovaka u Vojvodini ima 60.000, što čini 3 posto ukupne populacije sjeverne srpske pokrajine. Cenzus od 1,7 posto ne mogu dostići nikako, pošto od ovoga broja treba oduzeti dio bez glasačkog prava, a veliki je broj Slovaka koji glasuju i za partije sa sjedištem u Novom Sadu (Liga socijaldemokrata Vojvodine, Vojvođanski pokret, Reformisti Vojvodine) i u Beogradu (G17 Plus, Demokratska stranka, Demokratska stranka Srbije i druge).

U prosincu 2003. godine osnovana je Slovenska ludova strana (Slovačka narodna partija) sa sjedištem u Bačkom Petroval' nitkovski rade«. Takozvani demokrati su dali niži cenzus. Pitanje je samo, za koga je on krojen. Za slovačku narodnu nošnju sigurno nije, ali za mađarsku jest! Da se razumijemo, protiv vojvođanskih Mađara nemam ništa, ali zar ista pravila važe za 300.000 Mađara i za 60.000 Slovaka!? Ljudi su vjerovali kako će se stvari promijeniti pozitivno, međutim, događa se suprotno! U zemljama u okruženju postoji pozitivna diskriminacija (Hrvatska, Mađarska, Rumunjska), ali vlast u Vojvodini nema sluha. Preživjeli su Slovaci i *Miloševića* i *Đinđića*, preživjet će i ove, i sljedeće vlastodršce. Sve političke partije u Srbiji hoće glasove Slovaka, ali je činjenica da u izvršnoj vlasti Slovaka nigdje nema! Nemaju zastupnika niti u republičkom parlamentu, a s obzirom na prevelik cenzus (opet fatalan prirodni prag koji je nedostižan!) neće ga ni imati. »Pa što će Slovacima politička stranka? «, zapitao se jedan kvazidemokrat, sam odgovorivši: »Za Slovake je motika, a ne politika.«

U budućem sazivu Skupštine Autonom-

Tancaj, pjevaj, politikom se ne bavi

na Vojvodina poslije pokrajinskih izbora 19. rujna 2004. godine postat će dvonacionalna. Ovo stanje objašnjava i grafit u Novom Sadu: »Svi smo jednaki – reče budala«. Čemu grb Vojvodine i zastava Vojvodine, kad u njoj nema pravde i ravnopravnosti. Izgleda da je vrijeme da se ponovo pišu pisma u Strasbourg i Bruxelles.

Prisjećam se parole LSV iz devedesetih godina prošloga stoljeća: Vojvodina – Vojvođanima. Kakve li ironije! Po dolasku na vlast upravo te partije Vojvodina pripada samo onim brojnijim. Većinskom srpskom narodu i manjinskom mađarskom narodu.

Početak nove školske godine

Hrvatski odjeli čekaju prvake

Najviše upisanih đaka u odjel na hrvatskom jeziku ove godine je u OŠ »Matko Vuković« u Subotici – 17 * U prvoj polovini rujna obavit će se anketiranje djece u višim razredima osnovnih škola, kao i u subotičkoj Gimnaziji »Svetozar Marković«, o tome žele li slušati predmet – Njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture

Piše: Željka Vukov

Djeca osnovnoškolskog uzrasta započinju novu školsku godinu 1. rujna. Neki s nestrpljenjem očekuju još jedan početak, a oni malo stariji više bi voljeli odmarati se makar još malo. Ipak, bez obzira na želje, školska godina počinje, a s njom i mnogobrojne obveze.

U posljednje tri godine u osnovnim školama na teritoriju Vojvodine postoje odjeli na hrvatskom jeziku. Ove godine nastavu na materinjem, hrvatskom jeziku, pohađat

»Novina, koja je zanimljiva za starije razrede, jest da će se prvom polovinom rujna izvršiti određeno anketiranje u višim razredima osnovne škole, od petog do osmog razreda, kao i u Gimnaziji »Svetozar Marković« u Subotici. Djeci i mladima biti će ponuđena mogućnost da imaju predmet – Njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Za ovu oblast iz Republike Hrvatske dolazi profesorica

jima postoji mogućnost školovanja djece na materinjem, hrvatskom jeziku. U nekim školama nije bilo dovoljno djece da bi se otvorio odjel na hrvatskom jeziku. Za ovu školsku godinu se još uvijek ne zna koliki je broj djece koja će pohađati predmet – Njegovanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture, jer tek nakon početka školske godine u školi se vrši anketa u kojoj se roditelji mogu izjasniti, hoće li njiho-

Sestre Francišković u gradskoj bunjevačkoj nošnji

Na fotografiji uslikanoj '30-ih godina prošloga stoljeća u Subotici, u gradskim bunjevačkim nošnjama su **Lozika Francišković**, udana **Dulić**, rođena 1910. godine, i njena sestra od strica **Marga Francišković**, udana **Sudarević**. Nije poznato od kog je materijala *ruvo* u kojem su, no Lozikina kćer **Dubravka Dulić Galfi**, koja nam je ispričala priču vezanu za fotografiju, pretpostavlja da je u pitanju ljetna nošnja i da su sestre fotografirane na Bršančevo (Tijelovo) ili za Gospojinu.

»Moja mama (lijeva na slici) je kupovala cipele isključivo kod *Bate*, pa su tako i ove na njoj iz te poznate obućarske radnje. Marame su bile lionske, a *ruva* im je šila snaš **Nanča**, u to vrijeme čuvena šnajderka«, priča nam Dubravka.

Njena mama, koja je bila jedinica, rođena je u tzv. Franciškovom šoru, koji se nalazi s lijeve strane iz pravca Subotice, prije Male Bosne i prema Hrvatskom Majuru. Taj šor salaša, kako kaže, više ne postoji, ostao je još samo njihov salaš čitav, ostali su porušeni.

Tamo je živjela do polaska u školu.

»Kad je krenula u tadašnju tzv. kersku škulu, preselila se kod svoje *majke* u grad, u ovu kuću u kojoj živim sa svojim suprugom i sinovljevom obitelji, u Ulici Ruđera Boškovića. Tako je moja unuka **Lucija**, koja ima deset godina, peta generacija na ovoj adresi. Inače, u to vrijeme čest je bio slučaj da se roditelji, kada bi im ponestalo snage za rad, presele u grad, a na salašu bi ostao netko od djece, tamo osnovao svoju obitelj i nastavio raditi na zemlji. Nakon što je *majka* umrla, kad je moja mama bila odrasla cura, tu su se doselili mamini roditelji.«

Dubravka dalje navodi kako se njena mama redovito oblačila u *ruvo* za svečane prilike i blagdane.

»Imala je sedam svila (lionskih) i, budući da su bili dobrostojeća obitelj, za velike svece uvijek je dobijala novo *ruvo*, a materijal su kupovali tu u Subotici.«

Od mame joj je ostalo puno bunjevačke nošnje, a kada su rušili staru kuću na današnjoj adresi i gradili novu, Dubravka je dosta tog prodala i darovala.

»Prodala sam i darovala puno *ruva*, tkanih ponjavica, pregača i dr. Darovala sam ih snahinoj mami, potom u Lovran drugoj priji. Prodala sam svojedobno i puno šlingeraja tavankutskoj župi, potom časnoj sestri **Eleonori Merković**, a nešto tog sam i sačuvala mojoj unuci Luciji, koju smo inače krstili u jednom *ruvu* u kojem je kršten moj otac. Također, sudjelovala je u povorci za *Dužijancu* prošle i pretprošle godine.«

Priča o ovoj fotografiji nastala je zahvaljujući činjenici da je već bila objavljena u *Hrvatskoj riječi*, u izvješću s predavanja održanom u subotičkom Gradskom muzeju o utjecaju mode na svečane ženske bunjevačke nošnje i tragom toga dovela sugovornicu Dubravku Dulić Galfi u našu redakciju.

I. Petrekanić Sič

Peti Ljetni oratorij u Monoštoru

Iz »igre« rastu novi animatori

Peti *Ljetni oratorij* u Monoštoru održan je od 18. do 20. kolovoza, a tijekom tri dana okupio je oko 50 djece i animatora. Program je i ove godine bio ispunjen druženjem, igrom, kreativnim i duhovnim sadržajima, a posebna je pozornost posvećena temi koja se provlači cijele godine, a to je vjera.

Nositelj *Ljetnog oratorija* u Monoštoru bio je Subotički oratorij, uz potporu mjesnog KUDH-a *Bodrog*, a u njegovoj provedbi sudjelovali su animatori iz Monoštora i Subotice.

Program je, po riječima voditeljice Subotičkog oratorija **Vedrane Cvijin**, sličan onome koji se provodi i na drugim *ljetnim oratorijima*, ali se uvijek prilagođava djeci, mjestu i vremenskim uvjetima. Tijekom tri dana djeca su sudjelovala u različitim igrama i radionicama, a organiziran je i djeci izuzetno drag *vodeni dan*, te su kroz različite aktivnosti imali priliku družiti se, učiti i razvijati kreativnost.

»Kao i na svim ovogodišnjim oratorijima tema je bila vjera, koja se provlačila i kroz duhovne radionice. Imali smo razne igre i radionice, a ono što je osobito bitno jest da su u sve uključeni i mjesni animatori. Cilj nam je da u tim mjestima koja nisu blizu Subotice imamo lokalnu ekipu s kojom možemo surađivati i konkretno biti s njima u radu na oratoriju. Nama je značajno prisustvo animatora

u određenom mjestu, a to govori i da je oratorij prethodnih godina ostavio trag i među mladima koji su ranijih godina bili polaznici, a sada su animatori«, rekla je Cvijin.

Prva dva dana program je održan u Eco centru u Monoštoru, dok su posljednjeg dana djeca bila u mjesnoj kući časnih sestara. Trodnevni susret završen je svetom misom u crkvi sv. Petra i Pavla koju je predvodio župnik vlč. **Dražen Dulić**. Tijekom ovih dana u duhovnoj radionici sudjelovao je, te bio i na raspolaganju za svetu ispovijed preč. **Vinko Cvijin**, dok je s animatorima bio i kandidat za salezijanca **Dominik Kujundžić**.

Po riječima **Nataše Francuz**, među djecom je ove godine bilo puno onih koji su bili prvi puta, te su se ovdje mogli upoznati s načelima oratorija kao i sa životom i radom don Bosca, koji je pokrenuo oratorij. Osim ovoga *Ljetnog oratorija*, u Monoštoru se održavaju i subotnji oratoriji, a pred Monoštorcima je na jesen i *Kestenijada* koja je potekla zahvaljujući oratoriju, a koja bude uvijek posjećena, kao i *Zimski oratorij*.

Za animatore Subotičkog oratorija ovo je bio četvrti *Ljetni oratorij* ovoga ljeta, a njemu su prethodili *Ljetni oratoriji* u Iloku, Subotici, Selenči i sada u Monoštoru. *Ljetni oratorij* u Selenči održan je od 11. do 13. kolovoza, a animatori su bili iz Selenče, Zagreba i Subotice.

Održavanje *Ljetnog oratorija* u Monoštoru pomogli su Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice, te mjesni KUDH *Bodrog*.

Ž. V.

Mala čuda velikog svijeta

Tko je izmislio školu i zašto je početak baš 1. rujna?

Školu nije izmislila jedna osoba, već se ona razvijala kroz povijest u različitim oblicima i kulturama.

Još 3.000 godina prije **Krista** nastale su prve škole za učenje klinastog pisma i obuku pisara.

U 4. stoljeću prije Krista filozof **Platon** osnovao je Akademiju koja se smatra jednom od prvih organiziranih škola višeg znanja.

Nastanak modernog školskog sustava počinje se razvijati u 16. i 17. stoljeću. Švicarski pedagog **Johann Heinrich Pestalozzi** (1799.) postavio je temelje moderne osnovne škole i načina poučavanja kakav i danas poznajete. U 19. stoljeću većina europskih država i SAD uvode obvezno i besplatno školstvo.

Ideja da školska godina počinje 1. rujna i da sva djeca u isto vrijeme sjedaju u klupe vuče korijene iz kombinacije poljoprivrednog kalendara i crkvene tradicije. Ako tražimo osobu koja je u 19. stoljeću standardizirala školsku godinu, to je bio američki političar i reformator **Horace Mann**. On je uspostavio sustav s određenim trajanjem školske godine, profesionalnim učiteljima i istim gradivom za sve učenike.

No, nije svugdje u svijetu početak nove školske godine baš 1. rujna. U nekim državama nastava počinje već u kolovozu, a negdje i kasnije. Na našim je prostorima 1. rujna kao službeni početak školske godine ustanovljen početkom 20. stoljeća. Ne zato što je nekome to palo na pamet, nego kako bi se školska godina uklopila u godišnji ritam života. Danas se početak školske godine određuje školskim kalendarom.

Dok negodujete i možda se bunite novim obvezama, važno je znati da prema najnovijem globalnom izvješću UNESCO-a u svijetu danas čak 273 milijuna djece i mladih ne pohađa školu, ne zato što ne žele, nego jer im je to onemogućeno zbor ratova, oružanih sukoba, siromaštva...

Stoga, dragi moji veselite se novom početku školske godine.

Vidimo se i čitamo i ove školske godine!

Hrcko

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m^2 + 35m^2, idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske.
Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

SUBOTICA - Darujem štence (po izboru M ili Ž), crni ili šareni.
Tel.: 024/528-682 ili 060 0532570.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdrastveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa naviše.
Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m2, uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m^2
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m2 u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

GRAD SUBOTICA
GRADSKA UPRAVA
TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

Sukladno članku 45a. Zakona o planiranju i izgradnji (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 81/09-ispravak, 64/10, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19, 9/20, 52/21, 62/23 i 91/25

o g l a š a v a

RANI JAVNI UVID POVODOM IZRADE

Plana detaljne regulacije prostora za sektorski centar MZ Zorka uz Ulicu Proleterskih brigada u Subotici

Odluka o izradi navedenog plana objavljena je u *Službenom listu Grada Subotice* broj 21/2026.

Rani javni uvid bit će održan u trajanju od 15 dana, od 31. kolovoza do 14. rujna 2026. godine, radnim danima od 8 do 12 sati, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, Trg slobode 1, ured br. 204., a može se pogledati i na službenoj internet stranici Grada Subotica www.subotica.ls.gov.rs u rubrici Građevinarstvo – Javni uvid.

Tajništvo za građevinarstvo, kao nositelj izrade navedenog plana, organizira rani javni uvid u cilju upoznavanja javnosti s općim ciljevima i svrhom izrade navedenog plana, mogućim rješenjima za razvoj prostornih cjelina, mogućim rješenjima za urbanu obnovu, kao i efektima planiranja.

Pravne i fizičke osobe mogu dostaviti primjedbe i sugestije u pisanoj formi Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 8), od 31. kolovoza do 14. rujna 2026. godine.

Primjedbe i sugestije pravnih i fizičkih osoba koje evidentira nositelj izrade mogu utjecati na planska rješenja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji VAŽI DO 1. 9. 2026.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.
Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.
Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

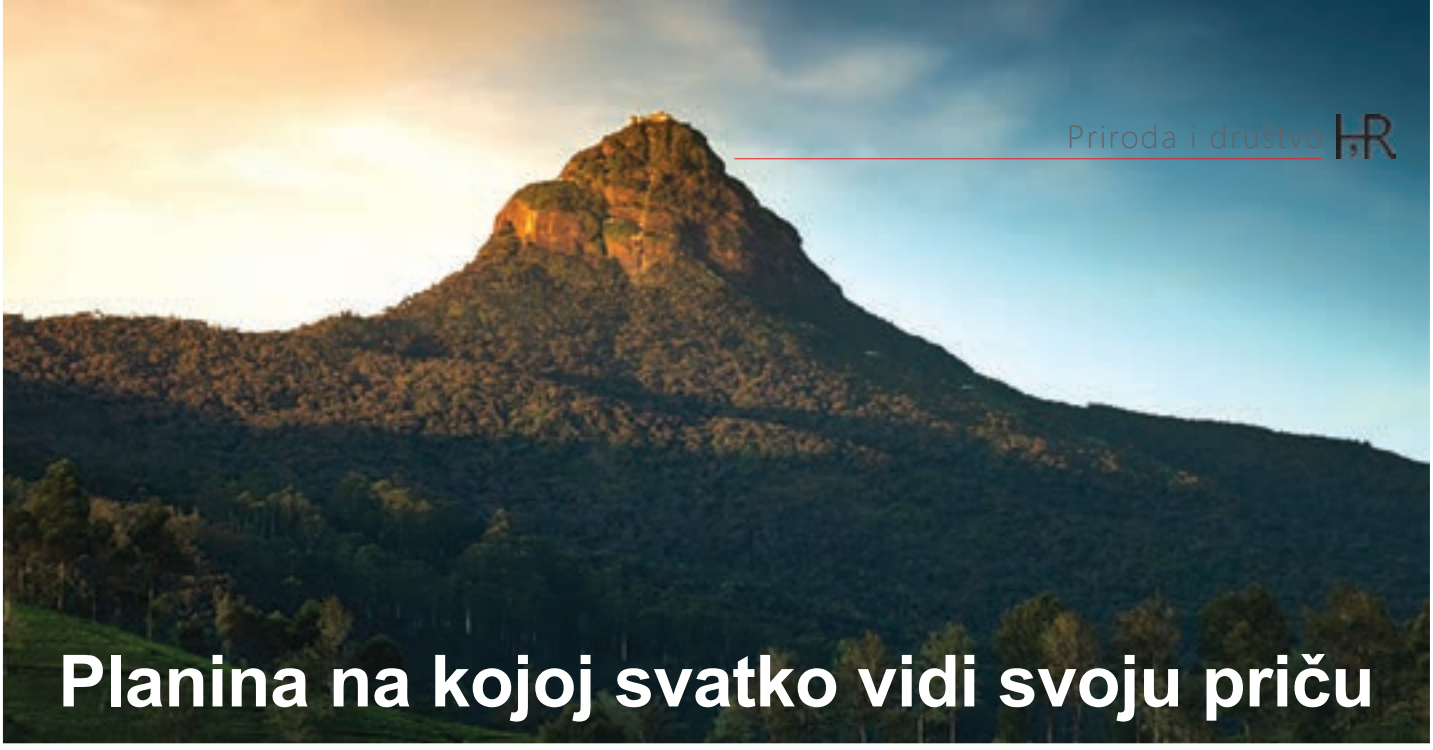
Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.
Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:
– ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
– utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
– srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
– četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*
Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta.
Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Planina na kojoj svatko vidi svoju priču

Stil putovanja koji me privlači već duže i koji ću kadtad iskusiti je hodočašće. Interesiraju me svi nivoi, od spoznaje sebe, svojih dubina, upoznavanja sličnih ljudi, na svojim putevima, pa do otkrivanja novih destinacija, svojim nogama.

Trenutačno mi je ovo još daleko zbog male bebe, ali mi nisu daleka istraživanja takvih destinacija i pravljenje lista. O nekima, kao što je Camino de Santiago, već sam pisala. Među poznatim je tu i planina Kailash, o kojoj ću pisati u narednom broju, ali bih počela s putem koji se sam nametnuo za ovaj tjedan.

Postoje planine na koje se ide zbog pogleda. Postoje i one na koje se ide zbog osjećaja da ste, barem na nekoliko sati, zakoračili izvan svakodnevice. Sri Pada na Šri Lanki pripada ovoj drugoj skupini. Njezin vrh nije najviši, uspon nije rezerviran za vrhunske planinare, a ipak je stoljećima jedno od najvažnijih hodočasničkih mjesta otoka. Razlog je neobičan trag stopala na samom vrhu i činjenica da ga različite religije tumače na različite načine. Za budiste je to otisak Buddhina stopala. Hindusi vjeruju da je riječ o otisku boga Šive, dok ga muslimanska tradicija povezuje s Adamom, prvim čovjekom. Jedna planina, jedan kamen i jedan trag tako postaju mjesto na kojem se susreću različite vjere i stoljetne priče.

Sri Pada, poznata i kao Adamov vrh, visoka je 2.243 metra i nalazi se u središnjem dijelu Šri Lanke, okružena zelenim brežuljcima, plantažama čaja i gustim šumama. Izdaleka djeluje gotovo pitomo. No, njezina prava priča počinje tek kada padne mrak.

Na put krećeš dok drugi spavaju

Većina hodočasnika uspon započinje tijekom noći, kako bi na vrh stigli prije izlaska sunca. Staza ima tisuće stepenica, pa se ono što na karti izgleda kao relativno kratko putovanje pretvara u višesatni uspon. Uzbrdo kreću obitelji, stariji ljudi, djeca, redovnici, lokalni stanovnici i putnici iz cijeloga svijeta. Noćna staza gotovo nikada nije potpuno tiha. Svjetla lampi vijugaju uzbrdo, čuju se razgovori, molitve i zvona, a uz put se nalaze mali štandovi s vodom, čajem i hranom. Na vrhu se nalazi malo svetište i čuveni kamen s udubljenjem koje podsjeća na ljudsko stopalo. Upravo oko njega ispreplele su se stoljetne priče. Budisti vjeruju da je Buddha ostavio trag tijekom svog posjeta Šri Lanki, hindusi ga pripisuju Šivi, dok islamska tradicija govori o Adamu koji je nakon izgona iz raja upravo ovdje prvi put stao na Zemlju. Možda je upravo u tome najveća zanimljivost Sri Pade. Nitko nije dokazao čiji je trag, ali svatko ima svoju priču.

Ako se na vrh stigne dovoljno rano, počinje čekanje. Temperatura može biti iznenađujuće niska nakon višesatnog uspona. A onda se horizont počne mijenjati. Prvo se pojavljuje tanka svjetlost, zatim se planine ispod vas polako odvajaju od tame, a Šri Lanka se počinje otvarati u svim smjerovima. Poseban je prizor sjena same Sri Pade koja se, zahvaljujući položaju sunca i planine, projicira na okolni krajolik. Izgleda gotovo nestvarno, kao da se pred očima pojavljuje golemi trokutasti obris.

I tu se vidi zašto ljudi na Sri Padu dolaze generacijama. Nije stvar samo u tome da ste se popeli na 2.243 metra. Stvar je u putovanju prema vrhu, u ljudima koje ste susreli, u umoru, čekanju i onom kratkom trenutku kada se pred vama pojavi novi dan.

Za razliku od mnogih svjetskih vrhova, Sri Pada nije planina koju treba »osvojiti«. Ovdje se na vrh dolazi s poštovanjem. Hodočašće je važnije od samog dolaska. Glavna sezona traje otprilike od prosinca do svibnja, kada su vremenski uvjeti povoljniji, a staza posebno živa. Iako uspon nije tehnički zahtjevan, nekoliko tisuća stepenica nakon nekoliko sati hoda i te kako će se osjetiti. Dobre cipele, dovoljno vode i sloj toplije odjeće za vrh zato su više nego dobrodošli. Najljepše je ne žuriti. Sri Pada nije mjesto za utrku. Ako već putujete toliko daleko, dopustite planini da vam uzme vrijeme.

Možda ćete na kraju zaboraviti koliko je stepenica bilo. Ali vjerojatno ćete zapamtiti onu malu točku svjetla na stazi ispred sebe, ljude koji hodaju prema istom cilju i osjećaj da ste na vrhu planine koja već stoljećima pripada svima, a istodobno svakome znači nešto sasvim drugo.

Neke se planine jednostavno ne posjećuju samo očima. Neke se moraju doživjeti.

GKM

Duhovno-zabavni susret

Na *Čikerijadu* biciklom, a kući s novim iskustvom

U malom mjestu nadomak Subotice, uz samu granicu s Mađarskom – na Čikeriji je 24. kolovoza održana još jedna, peta po redu (obnovljena) *Čikerijada*. I ove godine zahvaljujući svećenicima Subotičke biskupije vlč. **Tomislavu Vojniću Mijatovu** i vlč. **Vinku Cvijinu** održan je ovaj duhovno-zabavni susret koji okuplja djecu i mlade da u zajedništvu na kvalitetan način provedu dan u prekrasnoj čikerijanskoj šumi.

Misa, sport, druženje

Ono što je specifično jest što velika većina sudionika dolazi, pa i odlazi biciklima. Tako su oni iz Subotice i s Palića imali nešto dulji put nego djeca iz Tavankuta, Male Bosne, Mirgeša i drugih okolnih mjesta, a ovogodišnjoj ekipi pridružila su se i djeca s Bikova.

Čikerijansko zvono i ovoga puta pozvalo je sve sudionike na svetu misu, koja je kao i ranijih godina bila kraj križa u ovom malom mjestu. Misno slavlje predvodio je vlč. Cvijin u zajedništvu s vlč. **Dominikom Rablovskyim** dok je vlč. Vojnić Mijatov bio na raspolaganju za svetu ispovijed.

Stotinjak djece i mladih koji su se okupili nakon svete mise imali su i prigodan sportsko-rekreacijski program: brojne sportske aktivnosti, društvene igre, vožnju *špediterom* i konjima kroz čikerijansku šumu, vodene igre, »igre bez granice«, te zajednički ručak.

Sve je počelo okupljanjem ispred župe Uskrsnuća Isusova, te polaskom na put od 15 km koji je, kako su sudionici, rekli trajao oko sat i pol, a s njima je na dvokotaču bio i vlč. Cvijin, ispred njih policijski auto, te iza tehnička podrška, odnosno **Nikola Štefković** koji je dok su djeca i mladi uživali u programu mijenjao izbušene gume, zatezao kočnice i vraćao spale lance, kako bi se sigurno mogli vratiti svojim kućama.

Dojmovi sudionika

»Dolazim već nekoliko godina na *Čikerijadu,* naravno biciklom. Sve je bilo usput odlično, istina prvo smo se malo sporo kretali, ali to je bilo dok smo još bili u gradu, a potom se sve namjestilo i bilo je odlično. Na pola puta napravili smo kratku pauzu za mini odmor i da popijemo malo vode, te smo onda krenuli dalje. Nije mi bilo teško, a imam dojam da zapravo nikome nije bilo teško, sve dok nismo došli do pijeska, e tu je sve postalo teško. Zapravo, neki su pokušavali voziti bicikl po travi sa strane, pa ima i onih kojima su se izbušile gume, ali je po pjesku gotovo nemoguće voziti, pa ni gurati bicikl. Sve ostalo otkad smo stigli je odlično. Drago mi je da sve počinje svetom misom, a nakon toga možemo opušteno igrati nogomet, odbojku i sudjelovati u drugim aktivnostima. Super je društvo, a po meni je i organizacija odlična. Iskreno, baš mi se sviđa što je velika većina nas došla biciklima i ne znam kako to sve objasniti jer je poseban dojam. Mi već imamo svoju ekipu koja svake godine dolazi i onda je to baš dobro«, priča nam **Pavao Huska**.

Isto mišljenje ima i **Filip Ivković Ivandekić** koji dolazi godinama:

»Zapravo, dolazim svih pet godina, od kako je obnovljena *Čikerijada.* Rekao bih da je sve ustaljeno dobro. Najteži dio je iza nas – vožnja po pijesku, i vjerojatno će biti kad

se budemo vraćali kući već pomalo umorni, ali... Meni se ovo sve jako sviđa. Istina, imamo puno aktivnosti tijekom ljeta, ali toga nikada nije dosta, osobito sada dok ne krene škola. Svake godine ima i onih koji imaju poteškoća s biciklima, ali budući da ima onih koji o tome misle, sve se dobro završi i svi stignemo sretno i svojim kućama«.

Kao i uvijek, i ove godine je bilo novih sudionika među kojima je i **Lucija Berta**.

»Prvi puta sam na *Čikerijadi.* Pričale su mi prijateljice kako je njima bilo i što se sve tu događa, pa sam odlučila i sama doći i vidjeti. Nije bilo teško voziti bicikl, zapravo tako je bilo sve dok nismo ušli u pješčani dio puta, a onda sam promijenila mišljenje. Sve ostalo je zanimljivo, sviđa mi se ova ideja da se družimo i zabavljamo ovdje u prirodi i da iskoristimo vrijeme dok ne krene škola«, kaže Lucija.

I **Ina Bačlija** je prvi puta na *Čikerijadi.*

»Sve je bilo dobro na putu, usput smo se družili i razgovarali, pa je sve brzo i prošlo. Sve ove aktivnosti ovdje mi se sviđaju, kao i sama zamisao ovoga druženja. Mislim da je sve dobro prošlo, sve igre, pa i ručak je bio odličan. Zapravo, sve je bilo dobro«, kaže Ina.

Podrška mladima

Među sudionicima ovogodišnje *Čikerijade* bili su i poznati tenisači **Matej** i **Ivan Sabanov**, koji su kao i drugi na *Čikeriju* stigli biciklima. Njihov put je bio malčice dulji, jer su oni krenuli s Palića.

»Prvi puta smo na *Čikerijadi* i baš smo razgovarali o tome kako je ovo dobro za djecu i mlade, i općenito za zajednicu. Djeca ovdje imaju priliku upoznati se, družiti, sazrijevati zajedno. Mislim da nam ovog treba što više i češće kako bi osjetili da pripadaju nekom«, priča Matej, a na njegove riječi nadovezuje se brat blizanac – Ivan: »Mi smo odrasli na Paliću pa imam dojam da smo nekako bili isključeni iz svega ovoga. Nekako izolirani. Istina, sjećam se da smo išli na *Zlatnu harfu,* ali na *Čikerijadi* nikada nismo bili. Mislim i da u naše vrijeme nije bilo toliko aktivnosti koliko toga ima danas i to je odlično, samo neka ih bude«.

Neka djeca nisu niti znala za njih, ali onda je krenulo upoznavanje, pa skupa igranje nogometa, a bilo je i onih koji su se željeli slikati s njima.

Jedan od glavnih organizatora obnovljene *Čikerijade* vlč. Vojni Mijatov podnio je teret i pripreme i pospremanja svega, ali uz sebe je imao ekipu koja godinama pomaže, te se tako ovom prigodom zahvalio svima koji su doprinijeli organizaciji i ovogodišnje *Čikerijade*, a osobito obitelji **Mirka Tumbasa** s Čikerije koji su ujedno bili i domaćini.

Organizator ovog susreta je Subotička biskupija, a financijski su ga pomogli Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, *Venera bike*, DVD Tavankut, HKPD *Matija Gubec* Tavankut, mesnica *Margetić,* te brojni pojedinci.

Ž. V.

Umotvorine

* Nemoj da te ruši ono što te nije gradilo.

* Bogat je tko ne žudi za bogatstvom.

* Ne reci uvijek što znaš, ali znaj uvijek što kažeš.

Vicevi, šale...

Sanjala sam da sam bila na poslu i radila.

Kad sam se probudila, prijavila sam bolovanje;

neću valjda dva puta u istom danu raditi.

– Halo, ovdje razredna Vašeg sina. Moram Vam

reći da on mnogo izmišlja i laže!

– Vjerujem Vam, mi nemamo sina!

Aforizmi

* Najgori su oni koji upiru prst u vas da ste dirali košnicu, dok im se med cijedi s prstiju.

* Da biste imali neprijatelje, ne morate objaviti rat – samo recite istinu.

* Lažni ljudi moraju održavati sliku o sebi u javnosti. Autentični ljudi ne brinu o tome.

Vremeplov – iz naše arhive

Likovna kolonija *Bunarić*, 2006.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Sve lenštine ranit i Bogu je teško

Sveti Petar navek volo po zemlji ić. Kad mu dosadi gore, on samo mete torbu na rame, Bogu spremi palicu pa:

– Vreme je da malo vidimo kako se dole žive.

Nećedu dangubiti neg oma krenu. Idu tako i jedared u polju vidu di jedan pod kruškom leži. U kožunu, a vezo pošu.

– Šta si ti? – pita ga sveti Petar.

– Trgovac.

– Kaki trgovac?

– Kupujem od turskog cara maglu.

Bog ne kaže ništa neg krene dalje. Ode Petar za starijim al mu nije pravo, on bi da zna više. I jedared kaže Bogu:

– Šta ovaj priča nami kao decama?!

A Bog:

– Čekaj, jedared sve mora doć na red.

Idu dalje i sad dođu na potok, put ide preko ćuprije. Šta vidu?! Opet kruška, opet onaj leži pod njom.

– Šta sad radiš? – sveti Petar pita.

– Biće kiše – teram ribu pod ćupriju da ne kisne!

Sveti Petar bi u divan i već počo, al ondak Bog već kreće preko ćuprije. Šta će Petar, mora za starijim. Ide al mu opet nije pravo.

– Ovaj mene tenta.

A Bog njemu:

– Prestajem, tako je, al i ti mene tentaš.

– Ja?!

– Jesam ti reko: jedared sve mora doć na red!

Dobro. Sad ćedu oni opet u polje. Nisu dugo išli kad evo opet kruške. Pod kruškom onaj, lego na kožun.

– Šta je ovo?! Ovaj ima voćar od krušaka! – sveti Petar se sad već buni.

A Bog ništa, ko da ne čuje, već pita onog:

– Šta sad radiš?

– Sad sam čobanin, tudekana napasam čele.

– Dobro, kaži ti nami kud taj put vodi?

Onaj nogom mane, pokaže pravac i više neće da razgovara sa š njima. Sveti Petar bi se bunio al Bog samo krene dalje. Šta će Petar, mora za starijim. Idu sad i jedared evo devojčice, nosi dve kante pune sa s vodom. Bog nju pita:

– Kud taj put vodi?

Ona se žuri, ne staje ni da kantu spusti neg s punom kantom vode uperi ruku:

– Tamokana u naše selo.

Ode devojčica, ode i Bog, a sveti Petar za njim.

– Slušaj, Petre, ovu devojčicu ćemo dati onim čobanu.

Kad je Petar to čuo, on će se bunit:

– Bože, nemoj dat tu vrednu devojčicu za teg lenštinu!

A Bog njemu:

– Moj Petre, mora i tog neko da rani, a sve lenštine ranit i Bogu je teško.

Pričao Mata Radočaj, Starčevo, r. 1889. g., zemljoradnik
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič Piše: Željko Šeremešić

Pundravci

Faš Joza nema mira. Poručiva da će kad ručam njegov unuk doć zarad mene. Ni ja nemam mira. Ne mož dočekat. I dočeko. Unilazim u dvora, faš sidi ispod ora. Na astalu pripraviti četir fićoka i rakija, a nuz nji karte madžarice. Sidam pa ga pitam šta će nam četir fićoka ka' j' nas sam' dvoj. I šta će nam karte? Faš nam toči i krene objašnjavat ka' se kapija otvara i unilazu fašev šogor Stipa i od Stipe baća Tuna. »E.., evo naši kartači, faše. Tiraćemo ko kadgod davno tardli. Ja i ti protiv šogor Stipe i Tune«, faš će. Smijem se pa divanim: »Kako ti ovo spalo na pamet? Ja s' nikad ne b' tako čegagot sitio. Tašta smo drugo radili nediljom potli mise? Išli s kod bać Adoša kartat. A i na prelu smo znali razbacit«. Nis' oni redovno ni sili, dok s' reko britva faš im natočio pa krene mišat karte. Ondak svi dižemo da vidimo ko ć' prvi mišat. Ja najslabiju digo pa mišam. Dok mišam, Tuna s' vrti na stolcu. Te sidne ovako te sidne onako. Prikrsti noge pa je ispruži. Primišća stolac. Stipa će mu: »Baća, šta s' se uzmuvo? Ko pundravaca da imaš. De, sidi i miruj«. Faš će: »Uvatili ga pundravci ko pokojnog Jerka što s' vatali. Sićate s Jerka Pundravca?«. Tuna u smi' pa će: »Kako s' ne b' sićo Jerka Pundravca. Š njim s' ni tio niko kartat. Jest da j' bio dobar kartač, al njegovi pundravci nema komu nis' smetali. Na kraju s' š njim niko ni tio kartat«. Sad svi u smi'. Kartamo se i koštamo rakiju. Baš je dobra. Isapim u sebe: »Kako s' Jerka Pundravca ne b' sićo? Išo sa mnom u škulu«. Divanim: »Čeljadi, Jerko imo sto pundravaca u sebe. Od maloći ga nis' mogo smirit. Ni da ga vežeš. U škule j' bio od bolji, al ni imo mira. Pundravci ga čačkali. Vrtio s' na stolcu. Bilo j' i da spadne s' stolca. Okreto se. Gledo šta drugi radu. Komo ovog pored njeg laktem jel kolinem. Mal-mal pa ga učitelji napolj' istira«. Faš baci adutskog gornjaka pa divani da Jerka ni u crkve pundravci nis ostavljali na miru: »Vazda s' okreto i štagod šuško. Ta velečasni mu zvo dadu i majku i održo im pridiku kako njev Jerko ko da ima pundravaca. Kako ako već ni naučio na verunauke kaki triba bit na mise onda oni kod kuće triba da ga nauču. Čak je ciguno rad Jerka i u prodike jedanput naspomenio kako s' triba vladat na mise«. Ja ću: »Ja s' sićam ka' smo ono jedanput ko dica išli primit enekciju. Dok je Jerko čeko da mu du enekciju mrdo s' tako da s' mu promašili dupe. Pogodili di ne triba, a on onako dreknio. Virujte da j' za ne povirovat«. Svi u smi'. Sa' će i Tuna: »A bio j' ko i lovac i pecaroš. Al, čeljadi, taj nit je štagod dono iz lova nit je štagod dono sa pecanja. Na čeke ni imo mira. Sve što j' lovio nadaleko j' poplašio od mrdanja, lupkanja i primišćanja na čeke. A na pecanju da ne kažem. Vala s' ribe u vodu čule kako on vrši na obale jel u čamcu«. Sa' će Stipa: »A sićate s' ka' j' krenio bioskop. Kad krene film, mal-mal je kogod moro vikat da Jerko ne divani i da miruje. Ni tu ni trena ni mogo mirovat. I tu s' ga pundravci čačkali«. »Čudo j' kako j' i umro od toliki pundravaca«, faš će. »Uvatili smo im polu i keca. Sam nek Tunu čačku pundravci. Sve ćemo im povatat«, isapim u sebe.

U NEKOLIKO SLIKA

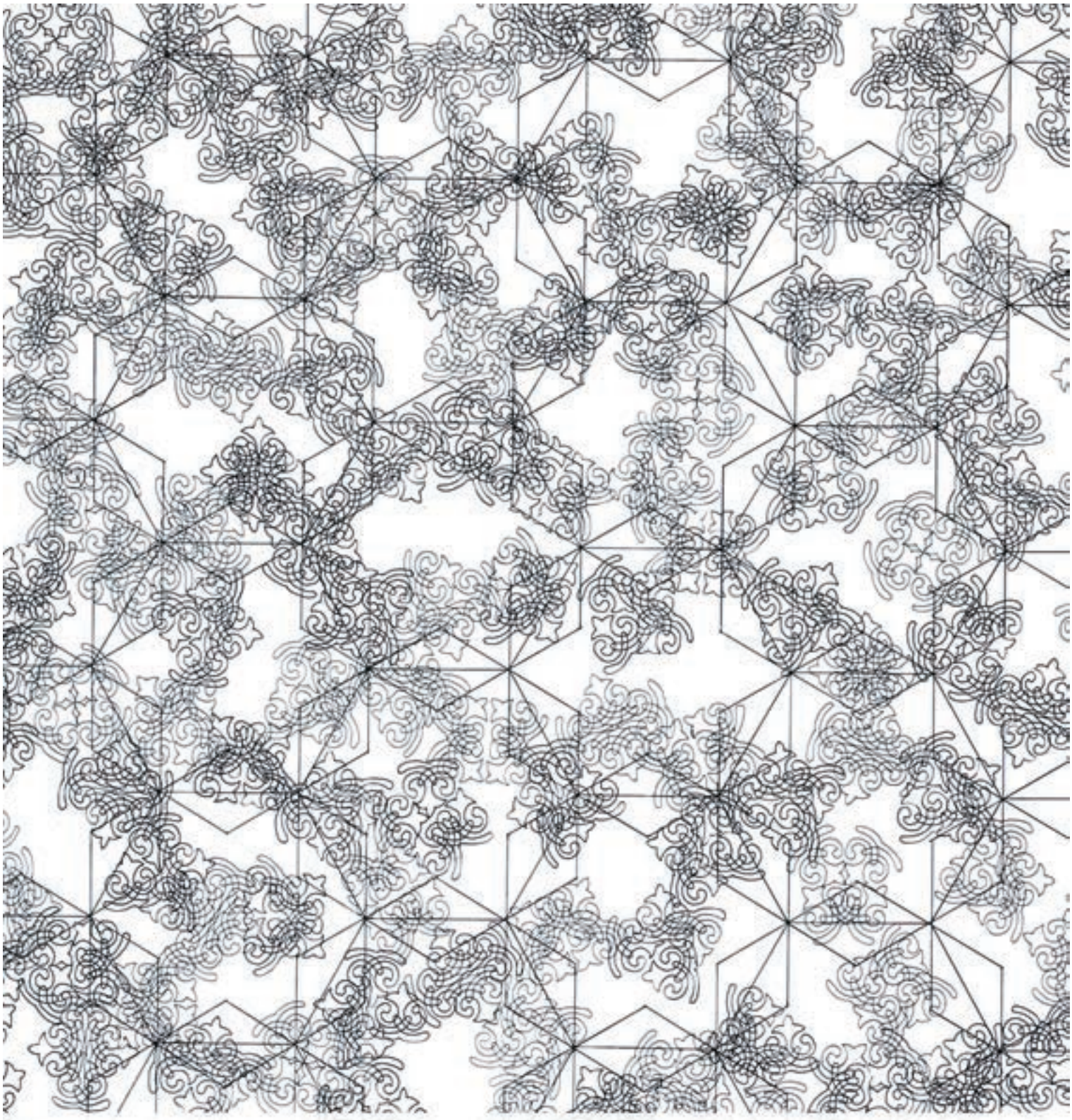
Humanitarni ljetni kino u Sonti

IZLOŽBA

Goran Kujundžić

Fondacija Antun Gustav Matoš

Beograd, Srbija

10. rujna - 8. listopada 2026.

Otvorenje Izložbe u četvrtak 10. rujna 2026., u 18 sati

Dalmatinske večeri

3. 9.
2026.

HKC "Bunjevačko kolo"
Preradovićeva 4, Subotica

19:30h

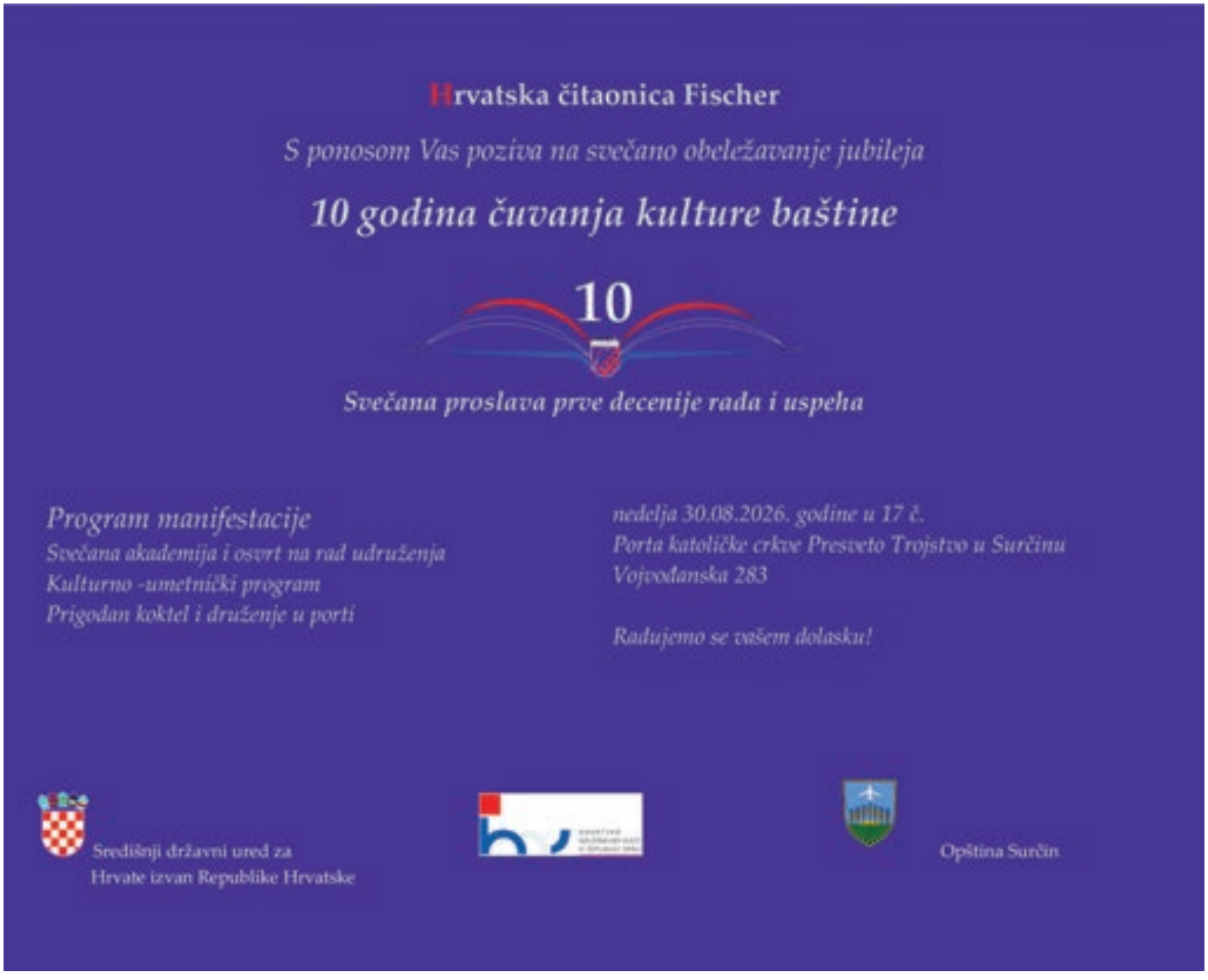
SUDJELUJU
KUD "Branimir 888" iz Muća i
HKC "Bunjevačko kolo"

Ulaz je besplatan.

Pokrovitelji: REPUBLIKA HRVATSKA Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova europske unije

Medijski pokrovitelj:

Programski partneri:

POGLED S TRIBINA

MIX dubl

Za prosječnog teniskog gledatelja turnir mix parova (dubl u kojemu igraju skupa muškarci i žene) na Grand Slam turnirima (jedino se na njima igra, uz Hopman Cup) i nije nikada predstavljao neku posebnu zanimljivu natjecateljsku kategoriju. Po mnogima je to uvijek bilo tzv. utješni turnir za tenisače i tenisačice koji nisu uspjeli napraviti neki značajniji rezultat u singlu ili igri muških, odnosno ženskih parova. Nerijetko se događalo da čak niti veliko finale za Grand Slam naslov ne gleda više od nekoliko stotina gledatelja, a nagrade su bile daleko niže. Upravo zbog toga su organizatori US Opena odlučili ovaj turnir »odjenuti u novo ruho« i dati mu na važnosti. Prvo su podigli platni razred i pobjednicima osigurali milijunski ček, a finalistima pola milijuna dolara. Niti plasman u polufinale nije »za bacit« jer mix dublovima koji ne uspiju izboriti plasman u veliko finale sljeduje lijepih 250.000 dolara. I tako sve do prvog kola koje garantira minimum od 40.000 po dublu. Na startu ovog turnira koji se ekspresno ovoga tjedna igrao kao svojevrsna uvertira pred glavni događaj, u ždrijebu su se našla mnoga poznata i vodeća imena muškog ženskog tenisa. Za prve nositelje postavljeni su **Novak Đoković** i **Aryna Sabalenka**, dok se na drugoj strani ždrijeba na čelnoj poziciji nalazi američka kombinacija **Fritz/Pegula**. U glavnom ždrijebu ovog novog formata gdje je primarni cilj animiranje što većeg broja zvijezdi iz pojedinačne konkurencije nalaze se poznata imena poput: **Monfils/Svitolina**, **Auger Aliasime/Eala**, **Cobolli/Benčić**, **Zverev/Towsend**, **Ruud/Schnaider** i posebna atrakcija **Carlos Alcaraz** i **Serena Williams**. Puno atraktivnih parova, na užitak svima koji vole gledati mix parova. No, sigurno je ovaj turnir pratilo i mnogo onih koji nikada prije nisu to prakticirali, jer se ovakva all star ponuda ne događa baš često. I izuzev na US Openu, nigdje drugdje.

D. P.

OSIGURAJTE VAŠ DOM
i sve ono što ga čini domom

MILENIJUM OSIGURANJE

SIGURAN!

Osiguranje za vaš dom, stvari u njemu i članove domaćinstva

Vaš dom je više od prostora, u njemu je sve što vam najviše znači.
Zato je važno da se prema njemu odnosite odgovorno i osigurate ga.

Osiguranje domaćinstva – Siguran kvadrat Milenijum osiguranja je polisa koja podrazumeva osiguranje stana ili kuće, stvari u njima, kao i članova domaćinstva od posledica nepredviđenih okolnosti, kao što su:

- požar
- udar groma
- eksplozija
- oluja
- grad
- izlivanje vode
- provalna krađa
- razbojnička krađa
- lom stakala
- odgovornost prema trećim licima

025/ 51 50 350 | 024/ 555-867 | 011/ 715 23 00

Milenijum osiguranje | milenijum-osiguranje | @milenijumosiguranje | @milenijumosiguranje | www.mios.rs

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCIJE:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

KONTAKT:

Ured: 024/600-099
Program: 024/600-011
SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije
Radio Maria play

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:
- 6 meseci po **1 dinar**
- 12 meseci sa **50% popusta**

AT Astra Telekom 011 44 22 009

LAZAR MERKOVIĆ

SAM POD ZVIJEZDAMA
sabrana djela

povodom 100. obljetnice rođenja renomiranog književnika,
publicista i prevoditelja
Lazara Merkovića (1926. – 2016.)

Knjigu će predstaviti:
Katarina Čeliković, urednica knjige
Mirko Kopunović, priređivač poetskog dijela
Zlatko Romić, priređivač proznog dijela
Boško Krstić, pisac

Umjetnički program:
Andrej Kukuruzar, violina

Stara čitaonica Gradske knjižnice Subotica
10. 9. 2026. u 18 sati

ZAVOD ZA KULTURU
VOJVOĐANSKIH HRVATA